Ἀριθ. 228 — Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Ε'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἕνατος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. — 11 Μαΐου 1880

Σφραγὶς τοῦ

ΗΡΩΤ. ΔΙΚΑΣΤ(ΗΡΙΟΥ) ΙΟΥ Κ.Τ.Α.

ἐπὶ ἐπαναστάσεως.

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Ἐν Καΐρῳ, τῇ 17[29 ἀπριλίου 1880.

Αἱ πυραμίδες. — Πρώτη μικρὰ ἐντύπωσις. — Ταύτην παρακολουθεῖ δικαία κατάπληξις. — Αἱ νεκροπόλεις. — Τί περιέχουσιν οἱ τάφοι. — Almanach de Gotha. — Ὁ τάφος τοῦ Lepsius. — Ἡ αἰγυπτιακὴ γραφή. — Ὁ Ἀλέξανδρος Σοῦτσος καὶ ὁ Λεσσέψ. — Οἱ σιδηροῖ μυῶνες μιᾶς νεανίδος τοῦ Καΐρου.

Χθὲς εἶδον τὰς πυραμίδας· καὶ εἰμπορῶ νὰ εἴπω ἄνευ ὑπερβολῆς ὅτι τὰς εἶδον ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώπου μου, διότι ὁ ἀπρίλιος τοῦ Καΐρου ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἰούνιον τῶν Ἀθηνῶν.

Πολλάκις παρετηρήθη ὅτι αἱ πυραμίδες ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνονται ἄξιαι τῆς φήμης αὐτῶν. Ἐπειδὴ ἡ περικειμένη ἔρημος εἶναι ἀχανὴς καὶ οὐδὲν ἔχετε σημεῖον συγκρίσεως, τὰ περιώνυμα ἐκεῖνα μνημεῖα, τὰ ὁποῖα κατετάχθησαν μεταξὺ τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, παρίστανται κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ταπεινότερα τῶν προσδοκιῶν σας. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ὀπτικὴ ἀπάτη. Ἅμα ὁ θεατὴς σταθῇ εἰς θέσιν ἐπιτηδείαν νὰ δώσῃ αὐτῷ ἔννοιαν σαφῆ τῶν πελωρίων ἐκείνων διαστάσεων, δὲν ὑπάρχει λέξις ἱκανὴ νὰ παραστήσῃ τὸ καταλαμβάνον τὸ πνεῦμα αὐτοῦ αἴσθημα τῆς ἐξουδενώσεως. Ὁ ἄνθρωπος κύπτει, ὡσανεὶ πιεζόμενος ὑπὸ βάρους ἀκαταμετρήτου, εἶπεν ὁ Osbury· καὶ ὀρθῶς εἶπεν. Ἀναλογισθῆτε τωόντι ὅτι κατὰ τὰς καταμετρήσεις τοῦ Mariette ἡ μεγαλητέρα τῶν πυραμίδων, ἡ τοῦ Χέοπος, εἶχεν ὅτε ὠκοδομήθη 146 μέτρων ὕψος, ὅτι καὶ νῦν ἔτι μετεωρίζεται εἰς 138 μέτρα, καὶ ὅτι τὸ ἐμβαδὸν αὐτῆς εἶναι μέτρα 2,562,576. Φαίνεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἰμπορεῖ νὰ ζήσῃ ἄνευ ὀρέων· καὶ ἐπειδὴ ὁ δημιουργὸς τῆς κάτω Αἰγύπτου Νεῖλος δὲν περιεποίησεν αὐτῇ τὸ ἀπαραίτητον τοῦτο προσόν, οἱ βασιλεῖς τῆς χώρας ἀνέλαβον νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον καὶ ἤγειραν τοὺς τεχνητοὺς ἐκείνους Γιαηττοὺς καὶ Λυκαβητούς. Ἡ γιγαντώδης σκιὰ τῆς πυραμίδος τοῦ Χέοπος ἁπλοῦται ἐπὶ ἅπαν τὸ περὶ αὐτὴν ἄγονον πεδίον, καὶ ὅταν ἡ ἡμέρα κλίνῃ πρὸς τὴν δύσιν, ἐπισκοτίζει τοὺς σιτοφόρους καὶ ἀραβοσιτοφόρους ἀγροὺς τοῦ χωρίου Γκιζυ, τὸ ὁποῖον ἀπέχει ἀπὸ αὐτῆς ὅσον ἡ Κηφισσία ἀπὸ Ἀθηνῶν.

Αἱ πυραμίδες ἦσαν οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ ἀνάκτορα τῶν αἰγυπτιακῶν νεκροπόλεων. Τῶν νεκροπόλεων τούτων τὸ μέγεθος καὶ ἡ λαμπρότης τοσοῦτον κατέπλῆξε τοὺς προπάτορας ἡμῶν, ὥστε ἔλεγον ὅτι αὗται ἀπετέλουν τὰ κύρια, τὰ αἰώνια τῶν Αἰγυπτίων καταλύματα, πρὸς ἃ παραβαλλόμενα τὰ βασίλεια αὐτῶν ἠδύναντο νὰ ἐκληφθῶσιν ἁπλᾶ ξενοδοχεῖα. Ὡς πηγαὶ ἱστορικαί, οἱ ἰδιωτικοὶ τάφοι εἶναι πολὺ διδακτικώτεροι τῶν πυραμίδων, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ τῶν τελευταίων τούτων τὸ ἐσωτερικὸν δὲν κατωρθώθη νὰ μελετηθῇ ἔτι ἀποχρώντως· τινῶν μάλιστα παρέμεινεν ἄχρι τοῦδε ὅλως ἀνεξέταστον, ἐνῷ πλεῖστοι τῶν τάφων περιεγράφησαν ἀκριβῶς. Οἱ τάφοι οὗτοι εἶναι τὰ περιεργότατα μνημεῖα ἐξ ὅλων ὅσα ἤγειρέ ποτε ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ βίου αὐτοῦ. Τὰ μᾶλλον ὀνομαστὰ τῶν σημερινῶν νεκροταφείων περιορίζονται εἰς τὸ νὰ παραστήσωσι τὴν εἰκόνα τοῦ τεθνεῶτος ἢ τὸ πολὺ μίαν τινὰ τῆς ζωῆς του πρᾶξιν. Ἐνταῦθα δὲ εἰκονίζεται λεπτομερῶς ἅπασα αὐτοῦ ἡ ἐπίγειος ἱστορία. Εἰσερχόμενοι εἰς τὸν τάφον βλέπετε τὸν μακαρίτην ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Γυναῖκες χορεύουσι, μουσικοὶ παίζουσι διάφορα ὄργανα, τραγῳδισαὶ τοὺς συνοδεύουσι χρονομετροῦντες διὰ τῶν χειρῶν. Ἀλλαχοῦ ὁ τεθνεὼς κυνηγεῖ εἰς τὰ ἕλη. Ἰδοὺ αὐτὸς ἐπὶ ἀκατίου ἐκ παπυρίων καλάμων κατεσκευασμένου βάλλων κατὰ τῶν ὑδροβίων πτηνῶν βακτηρίαν κυρτὴν, ἥτις ἐξορμᾷ περιστρεφομένη. Ἐν τῷ ὕδατι ἐπὶ τοῦ ὁποίου πλέει τὸ ἀκάτιον ὑπάρχουσι περισυμαζωμένοι ἱπποπόταμοι καὶ κροκόδειλοι. Οἱ ὑπηρέται προσπαθοῦσι νὰ τοὺς συλλάβωσιν. Ἐνίοτε αὐτὰ

ταῦτα τὰ ἀμφίβια παλαίουσι πρὸς ἄλληλα· εἰς μίαν δὲ τῶν εἰκόνων ὁ κροκόδειλος ἡττᾶται. Ἀπωτέρω εὑρίσκεις χαριεσάτας παραστάσεις τοῦ ἀγροτικοῦ βίου. Ἀγελάδες διέρχονται τὸν πόρον ποταμίου. Μόσχοι βάσκουσιν ἐν λειμῶνι. Ὑπηρέται ὁδηγοῦσι ποίμνιον αἰγῶν. Οὐδὲν ἧττον περίεργοι εἶναι αἱ γεωργικαὶ εἰκόνες. Ἔχετε ἐνώπιόν σας τὸν σῖτον θεριζόμενον, σχηματιζόμενον εἰς θημωνίας, φορτονόμενον ἐπὶ ὄνων. Εἰς ἑκάστην τῶν σκηνῶν τούτων παρίσταται ὁ τεθνεὼς ἢ καθήμενος ἢ ὄρθιος, κρατῶν δὲ πάντοτε τὴν βακτηρίαν τῆς ἀρχῆς εἰς χεῖρας. Ἐδῶ ἐπιτηρεῖ τὴν ναυπηγίαν τῶν ἀκατίων, ἀλλοῦ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐπίπλων τῆς οἰκίας του. Πλοῖα μεγάλα ἔχοντα ἁπλωμένα τὰ ἱστία, ἢ ἀκάτια ὑπὸ κωπηλατῶν κινούμενα διασχίζουσι τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου πρὸς θεραπείαν τῶν συμφερόντων ἢ ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν αὐτοῦ. Πᾶσαι αὗται αἱ παραστάσεις συνοδεύονται ὑπὸ ἑρμηνευτικῶν ἐπιγραφῶν, αἵτινες ἐπαναλαμβάνουσι τοὺς λόγους τῶν δρώντων ἐκείνων προσώπων. «Κράτει καλά», λέγει που πρὸς τὸν βοηθόν του ἀνὴρ προσφέρων θυσίαν, καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ σφάξῃ τὸν βοῦν. «Ἕτοιμος, κάμε γλήγορα», ἀποκρίνεται ὁ βοηθός. Ναύτης ζωηρὸς φωνάζει πρὸς ἄνδρα πρεσβύτην περιμένοντα εἰς τὴν ὄχθην· «Θὰ καταβῇς λοιπὸν εἰς τὸ ὕδωρ»; ὁ δὲ πρεσβύτης λέγει πρὸς αὐτόν· «μὴ τόσα πολλὰ λόγια».

Ὅθεν ὀρθότατα εἶπεν ὁ Μασπερὸ ὅτι ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν νεκροπόλεων ἐκείνων προκύπτει κατ' ὀλίγον ὀλίγον ὁλόκληρος ἡ Αἴγυπτος τῶν μεμφιτικῶν δυναστειῶν, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν διαφωτίζεται ἡ ἱστορία τῶν ἀπωτάτων ἐκείνων χρόνων. Βασιλεὺς καὶ λαός, ἱερεῖς καὶ στρατιῶται, αὐλικοὶ καὶ χειρώνακτες, πάντες ἑνὶ λόγῳ ἐξεγειρόμενοι ἐκ τῶν τάφων παρίστανται ἐνώπιον ἡμῶν μετὰ τῶν ἕξεων, τῶν ἱματισμῶν, τῆς ἱστορίας αὐτῶν. Ἡ ἀναβίωσις εἶναι πλήρης, καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Chafrá, ἤτοι τοῦ Χέφρην, ὡς ἔλεγον αὐτὸν οἱ Ἕλληνες, τοῦ οἰκοδομήσαντος τὴν δευτέραν τῶν τριῶν μεγάλων πυραμίδων, κοσμεῖ τὴν σήμερον τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, οἵτινες ἔζων πρὸ ἓξ χιλιάδων ἐτῶν, κατέστησαν ἡμῖν γνωστοὶ ἐπίσης ἀσφαλῶς ὅσον οἱ κατὰ τρισχίλια ἔτη νεώτεροι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι. Οὐ μόνον τὰ ὀνόματα αὐτῶν γνωρίζομεν, ἀλλὰ ἐκ τῶν ἐν τοῖς τάφοις αὐτῶν ἠθροισμένων εἰδήσεων δυνάμεθα νὰ συντάξωμεν τὴν *βασίλειον τάξιν* (τὸ Hofalmanach, ὡς ἤθελον εἰπεῖ οἱ Γερμανοί, ἢ τὸ Almanach de Gotha, ὅπως θέλετε) τοῦ βασιλέως Chufu, ἤτοι τοῦ Χέοπος τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν εἰσῆλθον εἰμὴ εἰς τὸν λεγόμενον τάφον τοῦ Lepsius, τὸν κείμενον πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς μεγάλης πυραμίδος. Πρὸ πάντων προειδοποιῶ τὸν ἀναγνώστην ὅτι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ τάφου τοῦ περιωνύμου αἰγυπτιολόγου, ἀλλὰ μόνον περὶ μνημείου ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθέντος καὶ μελετηθέντος. Παρεισέδυσα δὲ ἐν αὐτῷ ὅπως πάντες οἱ ἔχοντες τὴν περιέργειαν νὰ ἴδωσι τὸ ἐσωτερικόν του, ἤτοι τετραποδηστί. Τὸ πυλίδιον δὲν ἐπιτρέπει εἴσοδον ἀξιοπρεπεστέραν. Καὶ ἀφοῦ δὲ εὑρεθῆτε οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ θαλαμίσκῳ, δὲν σᾶς ἐπιτρέπεται ἄλλο τι εἰμὴ νὰ καθήσετε ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ οὕτως ἔχων νὰ παρατηρήσετε τῇ βοηθείᾳ τῶν φώτων, τὰ ὁποῖα ἀνάπτουσιν οἱ ὁδηγοί, τὰς ἱκανῶς ἐφαρμένας τοιχογραφίας τοῦ δωματίου τούτου. Δὲν μετανοεῖτε ὅμως οὔτε διὰ τὴν μερικὴν ταύτην θιάψευσιν τῶν προσδοκιῶν σας, οὔτε διὰ τὴν δυσχερῆ θέσιν τοῦ σώματός σας, διότι αἰσθάνεσθε δρόσον βαλσαμικὴν καὶ εὐεργετικὴν τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον ἀπηλλάγητε ἐπί τινας στιγμὰς ἀπὸ καύσωνος ὑπερβαίνοντος τὸ τρίτον τοῦ ἑκατονταβάθμου θερμομέτρου. Μάλιστα δὲ ἀποζημιόνεσθε, ὅταν ἀπὸ τοῦ πρώτου θαλαμίσκου μεταβῆτε εἰς τὸν δεύτερον. Ἡ μετάβασις εἶναι σκληρὰ καὶ ὀχληροτέρα τῆς πρώτης· διότι πρέπει ἐπὶ τούτῳ νὰ λάβητε πληρέστατα τὸ σχῆμα ἑρπετοῦ. Ἅμα ὅμως διέλθητε ὅπως δήποτε διὰ τῆς ὀπῆς ἐκείνης, τὴν ὁποίαν δὲν τολμῶ νὰ ὀνομάσω πλέον οὔτε θυρίδιον, πρῶτον μὲν εἰμπορεῖτε τελευταῖον νὰ σταθῆτε ὀρθός· δεύτερον ἡ περιβάλλουσα ὑμᾶς θερμοκρασία εἶναι ἔτι μᾶλλον εὐχάριστος· καὶ τρίτον, ὃ καὶ σπουδαιότερον, εὑρίσκεσθε ἐνώπιον τοιχογραφιῶν ἱκανῶς διατετηρημένων. Ἐὰν ἦσθε ἀδαὴς τῶν ἱερογλυφικῶν, ὅπως συμβαίνει δυσχερῶς εἰς ἐμέ, δὲν θέλετε δυνηθῆ ν' ἀναγνώσετε τὰς ἑρμηνευτικὰς τῶν εἰκόνων ἐπιγραφάς, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ πολλῆς περιεργείας θέλετε ἴδει τινὰς τῶν παραστάσεων ὅσων ἀνωτέρω ἐμνημόνευσα.

Ἐπειδὴ δὲ συνέπεσε λόγος περὶ αἰγυπτιακῆς γραφῆς, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ εἴπω ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτῆς, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἐκείνων τῆς *Ἑστίας*, ὅσοι πιστεύουσιν ἴσως ἀκόμη ὅτι τὰ ἱερογλυφικὰ εἶναι εἴδός τι αἰνιγμάτων προτεινομένων εἰς ἐπίλυσιν, ὅπως τὰ παρὰ τοῖς Γάλλοις λεγόμενα rébus. Οὐδὲ προσβάλλω τινὰ τοιοῦτό τι εἰκάζων, ἀφοῦ μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος οἱ σοφώτεροι τῶν ἀνδρῶν, ἀρχαίων τε καὶ νέων, ἐπρέσβευον τὴν δοξασίαν ταύτην. Τὴν πᾶσαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀλήθειαν ἀνεκάλυψεν ὁ Γάλλος Champollion, δεύτερος οὕτως εἰπεῖν δημιουργὸς γενόμενος τῆς αἰγυπτιακῆς γλώσσης. Ἀφετηρίαν δὲ πρὸς τοῦτο ἔλαβε τὴν περίφημον ἐπιγραφὴν τῆς Ῥοζέττης. Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἀνεῦρε πρὸ ἐτῶν περίπου ὀγδοήκοντα ὁ Boussard, ἀξιωματικὸς τῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀποβιβασθείσης τότε γαλλικῆς στρατιᾶς, ἀνασκάπτων ὀχυρώματα περὶ τὴν ὁμώνυμον πόλιν. Ἡ ἐπιγραφὴ ἦτο τρίγλωσσος, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν διὰ τριῶν γραφῶν γεγραμμένη· τῆς ἱερογλυφικῆς, ἥτις εἶναι ἡ μεγάλη γραφὴ τῶν μνημείων· τῆς δημοτικῆς, ἥτις ἦτο ἡ ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ γραφὴ καὶ τῆς ἑλληνικῆς, περιεχούσης μετάφρασιν τῶν δύω πρώτων. Διὰ τῆς ἀντιπαραθέσεως τῶν τριῶν τούτων κειμένων ὁ Champollion ἐπείσθη ὅτι τὰ ἱερογλυφικὰ σημεῖα ἀπετέλουν ἀλφάβητον. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἤρκει. Εἰς τί τῷ ὄντι ἤθελε χρησιμεύσει ὁ ἀλφάβητος γλώσσης τινός, ἐνόσῳ ἦτο ἄγνωστον τί ἐσήμαινεν ἡ γλῶσσα αὕτη; Εὐτυχῶς μετ' οὐ πολὺ ὁ δαιμόνιος Γάλλος ἐβεβαιώθη ὅτι αἱ οὕτως ἀνευρεθεῖσαι λέξεις ἀνῆκον εἰς τὴν κοπτικὴν γλῶσσαν, ἥτις δὲν εἶναι νεκρὰ εἰμὴ διότι δὲν ὁμιλεῖται πλέον· ζῇ ὅμως ἐν τοῖς βιβλίοις. Τὴν σήμερον λοιπὸν κατέστη ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ αἰγυπτιακὴ γραφὴ δὲν εἶναι μάταιόν τι ἰδεοπαίγνιον, οὐδὲ παρίστησι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς δυσκολίαν πολὺ μείζονα τῶν ἄλλων γραφῶν. Ἅμα μάθῃ τις ὅτι ὁ ἀετὸς σημαίνει α, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη κνήμη β, καὶ οὕτω καθεξῆς, τὸ ἔργον εὐοδοῦται εὐχερῶς. Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ἀκριβῶς εἰπεῖν ἡ ἱερογλυφικὴ γραφὴ δὲν εἶναι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀλφαβητική. Ὑπάρχουσι μὲν ἐν αὐτῇ πολλὰ σημεῖα δηλωτικὰ ἁπλῶν φωνῶν, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ συλλαβικά. Οἱ Ἀσσύριοι δὲν εἶχον εἰμὴ μόνον συλλαβικὰ σημεῖα· οἱ Αἰγύπτιοι ἐπενόησαν μὲν τὰ ἀλφαβητικά, δὲν ἠδυνήθησαν ὅμως ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν συλλαβικῶν, πρῶτοι δὲ οἱ Φοίνικες μετεχειρίσθησαν τὸν καθαρὸν ἀλφάβητον, ἐξ οὗ παρήχθησαν ὅλα τὰ ἀλφάβητα τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ὅπως δήποτε οἱ αἰγυπτιολόγοι βεβαιοῦσιν ὅτι τὰ ἱερογλυφικὰ ἀναγινώσκονται καὶ καταλαμβάνονται νῦν ὅπως καὶ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ ῥωμαϊκὰ κείμενα. Ἂν τοῦτο ἦναι ὅλως διόλου ἀκριβές, δὲν εἰξεύρω, διότι περὶ πολλὰ καὶ μάλιστα περὶ τὰ ὀνόματα οἱ μῦται ἐκεῖνοι τῆς τέχνης διαφωνοῦσιν ἐνίοτε πρὸς ἀλλήλους. Ἀλλὰ μήπως καὶ εἰς αὐτὰς τὰς γνωσοτέρας γλώσσας, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς σήμερον ὁμιλουμένας, δὲν ὑπάρχουσι πολλὰ τὰ δεκτικὰ ποικίλων ἑρμηνειῶν, τὰ ἀσαφῆ, τὰ δυσκατάληπτα; Ἐπὶ τῆς πύλης τῆς μεγάλης πυραμίδος τοῦ Χέοπος ἀνέγνων ἐπιγραφὴν ἑλληνικὴν οὕτως ἔχουσαν: *Ζήτω τὸ Σύνταγμα ὅσον καὶ αἱ πυραμίδες. Ἀλέξανδρος Σοῦτζος.* Τί ἄρά γε ἠθέλησε νὰ εἴπῃ ὁ ποιητὴς διὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης; Μήπως ὑψήθη εἰς τὴν συνταγματικὴν βασιλείαν βίον ἑξακισχιλίων ἐτῶν; ἀλλὰ τότε τί γίνεται ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος; Εἰς τοιαύτην μακροβιότητα τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος δὲν πιστεύουσι βεβαίως οὐδ' αὐτοὶ οἱ συνταγματικώτατοι τῶν βασιλέων, βλέποντες μάλιστα τί συμβαίνει ἀπὸ τοῦδε ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ ἐπιγραφὴ λοιπὸν ἔχει τι τὸ μυστηριῶδες. Καὶ ὅμως θαυμάσατε τὴν ἐπιρροὴν ἣν ἔχει εἰς τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων πᾶν ὅ,τι μετέχει τοῦ αἰνίγματος. Ὁ ἅγιος Ξανθουπόλεως, ὁηλ. ὁ ἐν Καΐρῳ Ἕλλην Ἐπίσκοπος, μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλοὶ τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων ἀπέρχονται εἰς τὰς πυραμίδας οὐχὶ ἵνα ἴδωσι τὸ ἓν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα ἀναγνώσωσι τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτζου. Ἄξιος ὁ μισθός των. Πρὸς ἀριστερὰν αὐτῆς ὑπάρχει ἐγγεγλυμμένον τὸ ὄνομα τοῦ Λεσσέψ. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διώρυξε τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουὲζ καὶ ἀγωνίζεται ἤδη νὰ ἑνώσῃ τὸν Ἀτλαντικὸν μετὰ τοῦ Εἰρηναίου, ἐδιπλασιοῦτο βεβαίως ν' ἀφήσῃ τὸ ἐπισκεπτήριόν του εἰς τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος. Ἐγὼ δὲ δὲν ἐτόλμησα οὔτε ὑπογραφὴν οὔτ' ἐπιγραφὴν νὰ παραθέσω πλησίον τοιούτου ὀνόματος.

Πολλοί, καὶ πολλαὶ μάλισα Κυρίαι, ἀναβαίνουσιν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς πυραμίδος ἐκείνης, ὑπὸ ἕνα ὅμως ὅρον ὅτι θέλουσι μείνει πάντες κλινήρεις ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας ἐκ τῆς κοπώσεως. Ἐπειδὴ τοσοῦτον καιρὸν δὲν εἶχον διὰ χάσιμον, δὲν ἐπεχείρησα τοιαύτην ἀναρρίχησιν. Ἠρκέσθην δὲ νὰ ἐνδώσω εἰς τὰς παρακλήσεις ἑνὸς τῶν πολυαρίθμων περὶ ἐμὲ Ἀράβων, οἵτινες μοὶ προέτειναν, ἀντὶ τριῶν φράγκων, νὰ ἀναβῶσι καὶ νὰ καταβῶσιν ἐντὸς ὀκτὼ λεπτῶν τῆς ὥρας. Ὅπερ καὶ ἐξετέλεσεν ἀκριβέστατα ὁ προτιμηθείς· τὸ δὲ ἀξιοσημείωτον, πρὸ μιᾶς μόλις ὥρας εἶχε πράξει ἤδη τὸ αὐτὸ εἰς λογαριασμὸν ἄλλου περιηγητοῦ. Πρὶν τελειώσω, ὀφείλω νὰ προσθέσω χάριν τῆς ἀληθείας ὅτι ἐγνώρισα ἐν Καΐρῳ νεάνιδα χαρίεσσαν, πνευματώδη καὶ πρὸ πάντων ἔχουσαν μυῶνας σιδηροῦς, καίτοι δὲν ὑπερέβη ἀκόμη τὸ τρισκαιδέκατον ἔτος, ἥτις πολλάκις ἀνέβη καὶ κατέβη ἐντός, ὄχι βεβαίως ὀκτὼ λεπτῶν, ἐντὸς ὅμως δεκαπέντε, καὶ τὸ κυριώτερον χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ κἀμμίαν κόπωσιν. Ὁ πατρυιὸς αὐτῆς, ὅστις τὴν ἀγαπᾷ ὡς πατήρ, εἶναι αἰγυπτιολόγος ἔγκριτος Γερμανός· μὲν τὴν πατρίδα, ἄνθρωπος δὲ εὐφυὴς ἅμα καὶ μετριόφρων, ὅ ἐστιν ἔχει δύο ἰδιότητας αἵτινες σπανίως συναπαντῶνται· αὐτὸς λοιπὸν μ' ἔλεγε χθὲς παίζων: «τί θέλετε, Κύριε; ὅταν γηράσω, τὸ δαιμόνιον αὐτὸ θέλει ἀκόμη ἀναβοκαταβαίνει τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος, διὰ νὰ τρέφῃ τὸν μὴ δυνάμενον πλέον νὰ ἐργασθῇ πατέρα του.»

Κ. Παπαρρηγόπουλος.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἕκτορος Μαλὸ βραβευθὲν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ῥ. Ῥαγκαβῆ].

Συνέχεια: ἰδὲ σελ. 276.

Ὁ κύριος Καρδούλης.

Αἱ προγνώσεις τῆς αὐχῆς εἶχον ἐπαληθεύσει, καὶ εἰς ἀνέφελον οὐρανὸν ἔλαμπεν ὁ ἥλιος, ἀνταναχλῶν τὰς ὠχρὰς του ἀκτῖνας ἐπὶ τῆς ἀσπίλου χιόνος· τὸ δὲ δάσος, ὃ εἴχομεν ἰδεῖ τὴν προ

τεραίαν κατηφὲς καὶ πενθίμως ὠχρὸν, ἔστιλβε σήμερον ἀκτινοβόλοῦν, καὶ ἐθάμβου τοὺς ὀφθαλμοὺς.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ Βιτάλης ἔφερε τὴν χεῖρά του ὑπὸ τὸ περικάλυμμα καὶ ἐψηλάφα τὸν Καρδούλην· ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἀνεθερμαίνετο, καὶ ὅταν ἐπλησίαζον τὸ πρόσωπον, ἤκουον ὅτι ἔτρεμε.

Προφανὲς ἦτον ἤδη ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον δὲν ἐδυνάμεθα ν' ἀναθερμάνωμεν τὸ αἷμά του, παγῶσαν ἐντὸς τῶν φλεβῶν του.

— Πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς χωρίον, εἶπεν ὁ Βιτάλης ἐγειρόμενος, ἢ ὁ Καρδούλης θὰ ψοφήσῃ ἐδῶ. Εὐτυχία θὰ εἶναι ἂν καθ' ὁδὸν δὲν ψοφήσῃ. Ὑπάγωμεν.

Ἀφ' οὗ δὲ καλῶς ἐθερμάναμεν τὸ κάλυμμα, ἐτυλίξαμεν τὸν Καρδούλην ἐντὸς, καὶ ὁ κύριός μου τὸν ἔλαβεν ὑπὸ τὸν ἐπενδύτην του καὶ παρὰ τὸ στῆθός του.

Οὕτως ἤμεθα ἕτοιμοι εἰς ἀναχώρησιν.

— Τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο, εἶπεν ὁ Βιτάλης, ἀκριβὰ μᾶς ἐπώλησε τὴν φιλοξενίαν του.

Ἔλεγε δὲ ταῦτα, καὶ ἔτρεμεν ἡ φωνή του.

Ἐξῆλθε δὲ πρῶτος, καὶ ἐγὼ τὸν παρηκολούθουν.

Ἠναγκάσθημεν δὲ νὰ καλέσωμεν τὸν Κάπην, ὅστις ἔμενεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς καλύβης, ἔχων τὴν ὄίνα ἐστραμμένην πρὸς τὸ μέρος ὅπου οἱ σύντροφοί του εἶχον προσβληθῆ.

Δέκα λεπτὰ δ' ἀφ' οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἀπηντήσαμεν ἅμαξαν, καὶ παρὰ τοῦ ἁμαξηλάτου ἐμάθομεν ὅτι μετὰ μίαν ὥραν θὰ ἐφθάνομεν εἰς χωρίον.

Τοῦτο μᾶς ἐνεψύχωσε νὰ περιπατῶμεν καλήτερα· ἀλλὰ καὶ δύσκολον καὶ ἐπίπονον ἦτον νὰ προχωρῶμεν εἰς τὴν τόσην χίονα, εἰς ἣν ἐγὼ ἐβυθιζόμην ὡς τὴν μέσην τοῦ σώματός μου.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἠρώτων τὸν Βιτάλην πῶς ἦτον ὁ Καρδούλης, καὶ μοὶ ἀπεκρίνετο ὅτι τὸν ἠσθάνετο ὅτι ἔτρεμε πάντοτε παρὰ τὸ σῶμά του.

Τέλος φθάσαντες εἰς ὕψωμα, εἴδομεν κάτω τοῦ κατηφόρου τὰς λευκὰς ὀροφὰς μεγάλου χωρίου· ὀλίγον ἀκόμη, καὶ ἐφθάνομεν.

Δὲν εἴχομεν τὴν συνήθειαν νὰ καταλύωμεν εἰς τὰ καλήτερα ξενοδοχεῖα τῶν μερῶν ὅπου ἐφθάνομεν, εἰς τὰ ὑποσχόμενα διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν καλὸν γεῦμα καὶ καλὴν κατοικίαν. Ἐξ ἐναντίας ἐμένομεν συνήθως εἰς τὴν εἴσοδον τῶν χωρίων ἢ εἰς τὰ προάστεια, καὶ ἐξελέγομεν πτωχήν τινα οἰκίαν, ὅθεν δὲν θὰ μᾶς ἀπέβαλλον καὶ ὅπου δὲν θὰ ἐξεκένουν τὸ βαλάντιόν μας.

Ταύτην τὴν φορὰν ὅμως δὲν ἐπράξαμεν οὕτως· ἀντὶ νὰ μείνῃ εἰς τοῦ χωρίου τὴν εἴσοδον, ἐπροχώρησεν ὁ Βιτάλης μέχρι ξενοδοχείου, ὑπὲρ οὗ τὴν εἴσοδον ἦτον προσηλωμένη χρυσῇ ὡραία ἐπιγραφή. Διὰ τῆς ἠνεωγμένης θύρας τοῦ μαγειρείου ἐφαίνετο τράπεζα κεκαλυμμένη ὑπὸ κεράτων, καὶ εἰς μεγάλην ἑστίαν πολλοὶ λέβητες ἐκ χαλκοῦ ἐρυθροῦ ἐσύριζον χαρμοσύνως, ἀναπέμποντες πρὸς τὴν ὀροφὴν μικρὰ νέφη ἀτμοῦ. Ἐκ τῆς ὁδοῦ ἤδη ἀνεπνέομεν εὐώδη κνίσσαν παχέος ζωμοῦ, εὐαρέστως θάλπουσαν τοὺς βουλιμιῶντας στομάχους μας.

Ὁ Βιτάλης τότε ἀναλαβὼν τὸ ἦθος «κυρίου», εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαγειρεῖον, καὶ τὸν πίλον ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸν τράχηλον τείνων πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐζήτησε παρὰ τοῦ ξενοδόχου καλὸν δωμάτιον θερμαινόμενον.

Ὁ ξενοδόχος, ἄνθρωπος καλῆς ὄψεως καὶ εὐπαρουσίαστος, κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχε καταδεχθῆ νὰ προσέξῃ εἰς ἡμᾶς. Ἀλλ' οἱ μεγαλοπρεπεῖς τρόποι τοῦ κυρίου μου ἀπετέλεσαν ἐντύπωσιν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ διέταξε θεραπαινίδα νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ.

— Ταχέως εἰς τὴν κλίνην, μοὶ εἶπεν ὁ κύριός μου, ἐν ᾧ ἡ ὑπηρέτρια ἐθέρμαινε τὴν ἑστίαν.

Ἀλλ' ἐγὼ ἔμεινα ἐπὶ στιγμὴν ἐκπεπληγμένος. Διατί εἰς τὴν κλίνην; Ἐπροτίμων τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν τράπεζαν μᾶλλον παρὰ τὴν κλίνην.

— Τάχυνε, μὴ ἀργῆς, ἐπανέλαβεν ὁ Βιτάλης.

Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὑπακούσω.

Εἰς τὴν κλίνην ἦτον ἐρριμμένον πέπλωμα πτέρινον, καὶ ὁ Βιτάλης μ' ἐκάλυψε δι' αὐτοῦ ἕως τὸν πώγωνα.

— Προσπάθησον νὰ ζεσταθῆς, μοὶ εἶπεν. Ὅσον περισσότερον ζεσταθῆς τόσῳ τὸ καλήτερον.

Εἰς ἐμὲ δ' ἐφαίνετο ὅτι πολὺ περισσοτέραν ἀνάγκην ζέστης εἶχεν ὁ Καρδούλης, διότι ἐγὼ ποσῶς δὲν ἐκρύονον.

Ἐν ᾧ δ' ἔμενον ἀκίνητος ὑπὸ τὰ πεπλώματα διὰ νὰ θερμανθῶ, ὁ Βιτάλης, πρὸς μεγίστην ἔκπληξιν τῆς θεραπαίνης, ἔστρεφε καὶ μετέστρεφε τὸν δυστυχῆ Καρδούλην, ὡς ἂν ἤθελε νὰ τὸν ψήσῃ.

— Ζεσταίνεσαι; μοὶ εἶπεν ὁ Βιτάλης μετ' ὀλίγα λεπτά.

— Θὰ σκάσω.

— Πολὺ καλά. Τοῦτο χρειάζεται.

Καὶ ἐλθὼν ἀμέσως πρὸς ἐμὲ, ἔθεσε τὸν Καρδούλην εἰς τὴν κλίνην μου, καὶ μοὶ εἶπε νὰ τὸν σφίγγω εἰς τὸ στῆθός μου

Τὸ δυστυχὲς ζωάριον, τὸ τόσον δύσκολον ἄλλοτε ὅτε τῷ ἐπεβάλλετο τίποτε δυσάρεστον δι' αὐτὸ, ἐφαίνετο τώρα πρόθυμον τὰ πάντα νὰ δεχθῇ μεθ' ὑπομονῆς.

Εἶχε δὲ προσκολληθῆ εἰς τὸ σῶμά μου, καὶ δὲν ἐκινεῖτο. Δὲν ἐκρύονε δὲ πλέον, ἀλλὰ τὸ σῶμά του ἔκαιε.

Ὁ κύριός μου εἶχε καταβῆ εἰς τὸ μαγειρεῖον· ἐπέστρεψε δὲ μετ' ὀλίγον, ἔχων εἰς τὰς χεῖράς του ἀγγεῖον πλῆρες θερμοῦ κρασίου μὲ ζάχαριν.

Ἠθέλησε διὰ τοῦ κοχλιαρίου νὰ δώσῃ ὀλίγον πίῃ ὁ Καρδούλης, ἀλλ' οὗτος δὲν ἠδύνατο ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀδόντας του.

Ἐστιλβον δὲ οἱ ὀφθαλμοί του, καὶ μᾶς ἐθεώρει τεθλιμμένος, ὡς ἂν ἤθελε νὰ μᾶς παρακαλέσῃ νὰ μὴ τὸν βασανίζωμεν.

Συγχρόνως δὲ, ἐβγάζων μίαν τῶν χειρῶν του ἐκτὸς τῆς κλίνης, τὴν ἐξέτεινε πρὸς ἡμᾶς.

Ἐσυλλογιζόμην δὲ τί ἐσήμαινε τὸ νεῦμα τοῦτο, καὶ διατί ἀδιακόπως τὸ ἐπανελάμβανε· μοὶ τὸ ἐξήγησε δὲ ὁ Βιτάλης.

Πρὶν ἢ καταταχθῶ εἰς τὸν θίασον, ὁ Καρδούλης εἶχε πάθει περιπνευμονίαν, καὶ τότε τῷ ἔγινεν ἀφαίμαξις ἐκ τοῦ βραχίονος. Αἰσθανόμενος τώρα πάλιν ὅτι ἔπασχε, μᾶς ἔτεινε τὸν βραχίονα ὅπως καὶ τώρα τὸν ἀφαιμάξωσι, καὶ τὸν θεραπεύσωσι καθὼς τότε.

Δὲν ἦτον συγκινητικόν;

Καὶ ὄχι μόνον συνεκινήθη ὁ Βιτάλης, ἀλλ' ἔγινε καὶ περίφροντις.

Προφανὲς ἦτον ὅτι ὁ δυστυχὴς Καρδούλης ἦτον ἀσθενὴς, καὶ βεβαίως συνησθάνετο ἑαυτὸν βαρέως πάσχοντα, ἀφ' οὗ ἠρνεῖτο νὰ ἐγγίσῃ τὸ γλυκὺ κρασίον, ἐν ᾧ τόσον ἄλλοτε τὸ ἠγάπα.

— Πίε σὺ τὸ κρασίον, μοὶ εἶπεν ὁ Βιτάλης, καὶ μεῖνε εἰς τὴν κλίνην. Ἐγὼ ὑπάγω νὰ φέρω ἰατρόν.

Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι καὶ ἐγὼ πολὺ ἠγάπων τὸ γλυκὺ κρασίον, καὶ πρὸ πάντων ὅτι ἡ πεῖνα μ' ἐθέριζε. Δὲν περιέμενα λοιπὸν νὰ μοὶ ἐπαναλάβῃ τὴν διαταγήν του, καὶ κενώσας τὸ ἀγγεῖον, ἐχώθην ὑπὸ τὸ πέπλωμα, ὅπου διὰ τῆς διπλῆς θερμότητος αὐτοῦ καὶ τοῦ κρασίου, παρ' ὀλίγον ν' ἀποπνιγῶ.

Δὲν ἤργησε δ' ὁ κύριός μου, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε, συνοδευόμενος ὑπὸ κυρίου φέροντος χρυσᾶ δίοπτρα. Οὗτος ἦτον ὁ ἰατρός.

Φοβηθεὶς μὴ ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ δὲν θελήσῃ νὰ ἔλθῃ διὰ πίθηκα, ὁ Βιτάλης δὲν τῷ εἶχεν εἰπεῖ διὰ τίνα ἀσθενῆ τὸν ἤθελε. Διὰ τοῦτο, ἰδών με εἰς τὴν κλίνην, ἐρυθρὸν ὡς βραστὴν καραβίδαν, ἦλθεν εὐθὺ πρὸς ἐμὲ ὁ ἰατρὸς, καὶ θέτων μοι τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον,

— Συμφόρησις, εἶπε.

Καὶ ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν κατὰ πρόπον δυσοίωνον.

Ἔπρεπε νὰ τὸν ἐξάξω εὐθὺς τῆς ἀπάτης, ἄλλως, τίς οἶδεν; ἤθελεν ἴσως μὲ ἀφαιμάξει.

— Δὲν εἶμ' ἐγὼ ὁ ἀσθενὴς, τῷ εἶπον.

— Πῶς; δὲν εἶσαι ἀσθενής; Τὸ παιδίον παραλαλεῖ· ἔχει φρένας.

— Ἐγὼ δὲ, χωρὶς ν' ἀπαντήσω, ἤγειρα ὀλίγον τὸ πέπλωμα, καὶ ἔδειξα τὸν Καρδούλην, ὅστις εἶχε θέσει τὸν μικρόν του βραχίονα περὶ τὸν τράχηλόν μου.

— Οὗτος, εἶπον, εἶναι ὁ ἀσθενής.

Ὁ ἰατρὸς ὠπισθοδρόμησε τότε δύω βήματα, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Βιτάλην,

— Πίθηξ! ἀνέκραξε. Πῶς; Διὰ πίθηκα μ' ἐκαλέσατε, καὶ μὲ τοιοῦτον καιρόν!

Ἐνόμιζον δ' ὅτι ἀμέσως θὰ ἐξήχετο, ἀγανακτήσιν πνέων.

Ἀλλ' ὁ κύριος ἡμῶν ἦτον ἀνθρωπος ἐπιτήδειος, καὶ εὐκόλως δὲν ἐθορυβεῖτο. Εὐγενῶς καὶ μετὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν του τρόπων ἐμπόδισε τὸν ἰατρὸν νὰ ἐξέλθῃ, καὶ τῷ ἐξήγησε τὰ διαπρέξαντα, ὅτι μᾶς εἶχε καταλάβει χιών, ὅτι τοὺς λύκους φοβηθεὶς ὁ Καρδούλης ἀνεφάνη ἐξ ἀφανῶν, καὶ ὅτι ἐκεῖ ἀπὸ τὸ ψῦχος σχεδὸν ἐξεπάγωσεν.

— Ἀληθῶς ὁ ἀσθενὴς ἦταν πίθηξ μόνον, ἀλλὰ τί πίθηξ μεγαλοφυής! καὶ προσέτι, δι' ἡμᾶς ἦτον σύντροφος, ἦτον φίλος! Πῶς ἠθοποιὸν τοσοῦτον ἔξοχον νὰ τὸν ἐμπιστευθῶμεν εἰς χεῖρας ἁπλοῦ κτηνιατροῦ. Πασίγνωστον ὅτι οἱ κτηνιατροὶ τῶν χωρίων εἰσὶ πάντες ὄνοι, ἐν ᾧ ἐπίσης πανθομολογεῖται ὅτι πάντες οἱ ἰατροὶ, κατὰ βαθμοὺς διαφόρους, εἰσὶν ἐπιστήμονες, ὥστε εἰς τὸ ἔσχατον χωρίον βέβαιον εἶναι ν' ἀπαντήσῃ γνώσεις καὶ γενναιοφροσύνην ὅστις κρούσῃ εἰς ἰατροῦ θύραν. Τέλος, εἰ καὶ ὁ πίθηξ εἶναι ζῶον κατὰ τοὺς φυσιοδίφας, ἀλλὰ τοσοῦτον ὁμοιάζει τὸν ἄνθρωπον, ὥστε αἱ ἀσθένειαί του εἰσὶν αὗται αἱ τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι περίεργον ὑπὸ τὴν ἔποψιν καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης νὰ ἐξεταθῇ κατὰ τί καὶ κατὰ πόσον αἱ ἀσθένειαι αὗται ὁμοιάζουσιν ἢ διαφέρουσιν;

Ἐπιτήδειοι κόλακες εἶναι οἱ Ἰταλοί. Ἀφήσας ἑπομένως τὴν θύραν ὁ ἰατρὸς, ἐπλησίασε τὴν κλίνην.

Ἐν ᾧ δ' ὡμίλει ὁ κύριός μας, ὁ Καρδούλης, ἐνοήσας ὅτι ὁ διοπτροφόρος ἐκεῖνος ἦτον ἰατρὸς, δεκάκις ἐκβάλλων ἐκ τοῦ καλύμματός του τὸν μικρόν του βραχίονα, τὸν ἐξέτεινεν εἰς ἀφαίμαξιν.

— Ἰδέτε πόσον νοήμων εἶναι αὐτὸς ὁ πίθηξ. Ἠξεύρει ὅτι εἶσθε ἰατρὸς, καὶ σᾶς τείνει τὴν χεῖρα διὰ νὰ ἐξετάσητε τὸν σφυγμόν του.

Τοῦτο ἔπαυσε τοὺς δισταγμοὺς τοῦ ἰατροῦ.

— Τῷ ὄντι, εἶπε. Εἶναι περίεργος ἴσως ἡ περίστασις.

Φεῦ! Δι' ἡμᾶς δὲν ἦτον περίεργος, ἀλλὰ θλιβερωτάτη καὶ πολλὰς ἀνησυχίας παρέχουσα. Ὁ δυστυχὴς Καρδούλης ἠπειλεῖτο ὑπὸ περιπνευμονίας.

Ὁ ἰατρὸς ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὸν μικρὸν βραχίονα ὃν ὁ πίθηξ πολλάκις τῷ ἔτεινε, καὶ ἔσχισε τὴν φλέβα του διὰ τοῦ νυστηρίου, χωρὶς ὁ ἀσθενὴς οὐδὲ κἂν νὰ γογγύσῃ.

Ἠξευρεν ὅτι τοῦτο ἦτον πρὸς θεραπείαν του.

Μετὰ δὲ τὴν ἀφαίμαξιν ἐπετέθησαν σιναπισμοὶ, καταπλάσματα, ἐδόθησαν θερμὰ ποτά.

Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὸ διάστημα τοῦτο δὲν εἶχον μείνει εἰς τὴν κλίνην, ἀλλ' εἶχον γίνει ὁ νοσοκόμος ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Βιτάλη.

Ὁ δυστυχὴς Καρδούλης κυχαριστεῖτο θεραπευόμενος ὑπ' ἐμοῦ, καὶ μοὶ ἐξέφραζε τὴν εὐ-

γνωμοσύνην του διὰ μικροῦ μειδιάματος. Τὸ βλέμμα του εἶχε γίνει τῷ ὄντι ἀνθρώπινον.

Ἐκεῖνος ὁ ἄλλοτε τόσον ὀξὺς, τόσον ζωηρὸς, τόσον ἀνυπότακτος, ὁ ἀεικίνητος καὶ πάντοτε καινόν τι προκλητικῶς μηχανώμενος, ἔκειτο ἤδη ἐκεῖ, ἥσυχος, καὶ παραδειγματικῆς εὐπειθείας.

Ἐφαίνετο ὡς ἀν εἶχεν ἀνάγκην νὰ τῷ δεικνύηται ἀγάπη, καὶ ἀπαιτῶν καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ Κάπη, ὅστις τοσάκις εἶχε γίνει θῦμα τῶν πονηριῶν του.

Ὡς παιδίον κακῶς συνειθίσαν, ἤθελε νὰ μᾶς ἔχῃ ὅλους πλησίον του, καὶ ὅταν εἷς ἐξ ἡμῶν ἐξέρχετο, ἐθύμωνεν.

Ἡ ἀσθένειά του ἀνεπτύχθη ὡς πᾶσα περιπνευμονία· δηλαδὴ ἐπῆλθε βλῆξ, καὶ πολὺ ἀπηλδα τὸ δυστυχές μικρὸν σῶμά του ἐκ τῶν κλονισμῶν.

Πέντε ὀβολοὶ ἦσαν ὅλη ἡ περιουσία μου· τοὺς ἔδωκα δὲ καὶ ἠγόρασα κριθαροζάχαρον διὰ τὸν Καρδούλην.

Δυστυχῶς ὅμως διὰ τοῦ δώρου μου κτύξησα τὴν ἀσθένειαν ἀντὶ νὰ τὴν ἐλαττώσω.

Ὡς ἦτον εἰς ὅλα προσεκτικὸς, ταχέως ὁ Καρδούλης παρετήρησεν ὅτι τῷ ἔδιδον τὴν ζάχαριν ὀσάκις ἔβηχε.

Τότε ἐσπεύσε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς παρατηρήσεως ταύτης, καὶ ἤρχισε νὰ βήχῃ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ἵνα σθενεγέστερον ἔχῃ τὸ ἀγαπητόν του ἰατρικόν· ὥστε τὸ ἰατρικὸν τοῦτο ἀντὶ νὰ τὸν θεραπεύσῃ τὸν ἔβλαψε.

Ὅταν ἐνόησα τὴν πονηρίαν του, ἔπαυσα, ἐννοεῖται, τὰς δόσεις μου, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸν ἀπεθάρρυνε, καὶ ἤρχισε νὰ μοὶ τὰς ζητῇ διὰ τῶν ἱκετευτικῶν ὀφθαλμῶν του· ἔπειτα δὲ, ὅτε ἔβλεπεν ὅτι ἐματαιοπόνει παρακαλῶν, ἀνεκάθητο καὶ κύπτων βαθέως, ἔθετε τὴν μίαν του χεῖρα εἰς τὴν κοιλίαν του, καὶ ἔβηχε δι' ὅλων του τῶν δυνάμεων. Τότε τὸ πρόσωπόν του ἐγρωματίζετο, αἱ φλέβες τοῦ μετώπου του ἐτείνοντο, τὰ δάκρυα ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ μέχρι τέλους ἀπεπνίγετο, οὐχὶ πλέον προσποιούμενος, ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν.

Ὁ κύριός μου ποτὲ δὲν μοὶ ὡμίλει περὶ τῶν ὑποθέσεών του, καὶ ὅλως κατὰ τύχην εἶχον μάθει ὅτι ἐπώλησε τ' ὡρολόγιόν του ἵνα μοὶ ἀγοράσῃ τὴν προβειάν. Εἰς τὰς δυσκόλους ὄμως περιστάσεις ἐν αἷς διετελοῦμεν ἀναγκαῖον ἐνόμισε ν' ἀποστῇ τοῦ κανόνος τούτου.

Μίαν πρωΐαν, ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ προγεύματος, ἐν ᾧ ἐγὼ εἶχον μείνει πλησίον τοῦ Καρδούλη, διότι ποτὲ δὲν τὸν ἀφήνομεν μόνον, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ ξενοδόχος εἶχε ζητήσει νὰ πληρωθῇ ὅσα τῷ ὠφείλομεν, καὶ ὅτι μετὰ τὴν πληρωμὴν ταύτην μᾶς ἔμενον ἀκόμη μόνον πεντήκοντα ὀβολοί.

Τί νὰ κάμωμεν;

Ἐννοεῖται ὅτι εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν δὲν εἶχον ἀπάντησιν.

Ἐκεῖνος δὲ ἕνα μόνον τρόπον ἔβλεπεν ἵν' ἀπαλλαγῶμεν τῆς δεινῆς θέσεως, τὸ νὰ δώσωμεν παράστασιν αὐτὴν τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

Παράστασιν χωρὶς τοῦ Ζερβίνου, χωρὶς τῆς Δόλσης, χωρὶς τοῦ Καρδούλη! Ἀδύνατον μοὶ ἐφαίνετο.

Ἀλλὰ δὲν ἤμεθα εἰς θέσιν ὥστε καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ τοῦ ἀδυνάτου νὰ μεταμείνωμεν ἀποτελθαρρυμένοι. Ἐπὶ πάσῃ δαπάνῃ ἔπρεπε νὰ νοσηλεύσωμεν τὸν Καρδούλην καὶ νὰ τὸν σώσωμεν. Ὁ ἰατρὸς, τὰ ἰατρικὰ, ἡ φωτία, τὸ δωμάτιον, μᾶς ὑπεχρέουν νὰ συλλέξωμεν τοὐλάχιστον τεσσαράκοντα φράγκα πρὸς πληρωμὴν τοῦ ξενοδόχου, ὅστις ἀφ' οὗ ἔβλεπε τῶν νομισμάτων ἡμῶν τὸ χρῶμα, θὰ συγκατένευεν εἰς νέαν πίστωσιν.

Τεσσαράκοντα φράγκα εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο, ὅταν ὁ καιρὸς ἦτον τόσον ψυχρὸς καὶ τὰ μέσα ἡμῶν τόσον ὀλίγα, τί κατόρθωμα!

Οὐχ ἧττον ὅμως ὁ κύριός μου, χωρὶς νὰ μείνῃ χρονοτριβῶν εἰς τὰς σκέψεις ταύτας, ἤρχισεν ἀμέσως δραστηρίως διαθέτων τὰ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν.

Ἐν ᾧ ἐγὼ ἐφύλαττον τὸν ἀσθενῆ, ἐκεῖνος εὗρεν αἴθουσαν θεάτρου εἰς τὰς δημοσίας ἀποθήκας τῆς ἀγορᾶς, διότι ἕνεκα τοῦ ψύχους παράστασις εἰς τὸ ὑπαίθριον ἦτον ἀνέφικτος· συνέταξε καὶ ἐτοιχοκόλλησε τὰ προγράμματα, διεσκεύασε σκηνὴν δι' ὀλίγων σανίδων, καὶ θαρραλέως ἐδαπάνησε τοὺς πεντήκοντα ὀβολούς του εἰς ἀγορὰν κηρίων, καὶ ἔκοψεν αὐτὰ εἰς τὴν μέσην ἵνα διπλασιάσῃ τὸν φωτισμόν.

Διὰ τοῦ παραθύρου τοῦ δωματίου τὸν ἔβλεπον πηγαινοερχόμενον εἰς τὴν χιόνα, διεργόμενον πολλάκις ἐμπρὸς τοῦ ξενοδοχείου ὅπου κατελυόμεν, καὶ μετ' ἀγωνίας σχεδὸν ἀνελογιζόμην τί ἄραγε θὰ εἶναι τὸ πρόγραμμα τῆς παραστάσεως ταύτης.

Τί δὲ θὰ ἦτον εὐκόλως τὸ ἐφαντάζετο ὅστις ἤξευρεν ὅτι ὁ Βιτάλης εἶχε διακηρύξει τὰς μαλλον ἀλλοκότους ὑποσχέσεις, εἰς ἃς ἐγίνετο λόγος περὶ «ἠθοποιοῦ περιφήμου καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην», τοῦ Κάπη, καὶ περὶ «ψάλτου ὅστις ἦτον ἔκτακτον φαινόμενον»· τὸ ἔκτακτον φαινόμενον τοῦτο ἤμην ἐγώ.

Ἀλλὰ τὸ μέρος τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον τῆς συρράφης ταύτης ἦτον τὸ λέγον ὅτι δὲν προσδιορίζονται αἱ τιμαὶ τῶν θέσεων, ἀλλ' ἐναπόκειται εἰς τῶν θεατῶν τὴν ἐλευθεριότητα νὰ δώσωσι κατὰ βούλησιν, ἀφ' οὗ ἴδωσιν, ἀκούσωσι καὶ χειροκροτήσωσι.

Τοῦτο μοὶ ἐφάνη λίαν παράτολμον· διότι τίς ἠγγυᾶτο ὅτι θὰ μᾶς χειροκροτήσωσιν; Ὁ Κάπης ἤξιζε τῷ ὄντι νὰ εἶναι περίφημος· ἀλλ' ἐγώ; ὁλίγον δὲν εἶχον ἐγὼ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἤμην φαινόμενον.

Ἀκούσας τὸ τύμπανον, ὁ Κάπης ἐγαύγισε χαρμοσύνως, καὶ ὁ Καρδούλης ἀνεσηκώθη καὶ ἐκεῖνος, ἂν καὶ πολὺ ἔπασχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ἀμφότεροι, νομίζω, εἶχον ἐννοήσει ὅτι ἐπρόκειτο περὶ παραστάσεως.

Ἡ ἰδέα δὲ αὕτη, ἥτις κατ' ἀρχὰς μοὶ ἐπῆλθεν, ἐπεκυρώθη ἔπειτα ὑπὸ τῆς σχηματοποιίας τοῦ Καρδούλη, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐγερθῇ, καὶ ἠναγκάσθην διὰ τῆς βίας νὰ τὸν κρατήσω. Τότε μοὶ ἐζήτησε τὴν στολήν του, τὴν τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ, τὸ ἐρυθρὸν ἔνδυμα καὶ τὰς ἐρυθρὰς περισκελίδας μετὰ τῶν χρυσῶν παρυφῶν, καὶ τὸν πλακωτὸν πτερωτὸν πῖλον.

Συνήνοῦ δὲ τὰς χεῖράς του καὶ ἐγονάτιζεν ἱκετεύων με.

Ἰδὼν δὲ ὅτι οὐδὲν ἐπετύγχανε παρ' ἐμοῦ διὰ τῶν παρακλήσεων, ἐδοκίμασε τὸν θυμὸν, καὶ μετὰ ταῦτα τὰ δάκρυα.

Προφανὲς ἦτον ὅτι δυσκολώτατα θὰ τὸν ἐπείθομεν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ παραστήσῃ τὸ μέρος του τὴν ἑσπέραν, καὶ ἐνόμισα ὅτι τὸ φρονιμώτερον θὰ ἦτον νὰ τῷ κρύψωμεν τότε τὴν ἀναχώρησίν μας.

Δυστυχῶς ὅταν ὁ Βιτάλης, ἀγνοῶν τί εἶχε συμβῆ ἐπὶ τῆς ἀπουσίας του, ἐπέστρεψεν, ἡ πρώτη του λέξις ἦτον νὰ μ' εἴπῃ νὰ ἑτοιμάσω τὴν ἅρπαν μου καὶ ὅλα τὰ πρὸς τὴν παράστασιν.

Τὰς γνωστὰς αὐτῷ λέξεις ταύτας ὁ Καρδούλης ἀκούσας, ἤρχισεν αὖθις τὰς παρακλήσεις του, ἀποτείνων ἤδη αὐτὰς εἰς τὸν κυρίόν του. Καὶ ἂν ἐδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ, δὲν θὰ ἐξέφραζε βεβαίως ἐντελέστερον διὰ τῆς ἐνάρθρου φωνῆς τὰς ἐπιθυμίας του, ἀφ' οὗ, τι τὰς κατεδείκνυε διὰ τῶν διαφόρων ἤχων οὓς ἐξέπεμπε, διὰ τῶν συστολῶν τοῦ προσώπου του καὶ διὰ τῆς σχηματοποιίας τοῦ ὅλου του σώματος. Ἀληθῆ δάκρυα ἔβρεχον τὰς παρειάς του, καὶ ἀληθῆ φιλήματα ἔδιδεν εἰς τοῦ Βιτάλη τὰς χεῖρας.

— Θέλεις νὰ παραστήσῃς; τῷ εἶπεν ὁ Βιτάλης.

— Ναὶ, ναὶ, ἀνέκραξεν ὁ Καρδούλης διὰ τῆς ἐκφράσεως ὅλου τοῦ σώματός του.

— Ἀλλ' εἶσαι ἄρρωστος, δυστυχῆ μακρέ μου Καρδούλη!

— Ὄχι πλέον ἄρρωστος! ἀνέκραξε μετ' ἐπίσης ἰσχυρᾶς ἐκφράσεως.

Συγκινητικὴ ἦτον τῷ ὄντι ἡ ζέσις μεθ' ἧς τὸ δυστυχὲς αὐτὸ ἀσθενὲς πλάσμα, τὸ μόλις ἔχον ἀκόμη πνοὴν ἐν ἑαυτῷ, καθικέτευε, καὶ τὰ σχήματά του καὶ αἱ θέσεις ἃς ἐλάμβανεν ἵνα μᾶς καταπείσῃ. Ἀλλ' ἡ ἔγκρισις τῆς αἰτήσεώς του θὰ ἦτον ἡ εἰς βέβαιον θάνατον καταδίκη του.

Εἶχε φθάσει ἤδη ἡ ὥρα καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐπεμελήθην λοιπὸν τὴν φωτίαν εἰς τὴν ἑστίαν, προσθεὶς μεγάλους κορμοὺς ἵνα διαρκέσωσιν, ἐτύλιξα καλῶς εἰς τὸ πέπλωμά του τὸ δυστυχὲς Καρδουλίδιον, κλαῖον ποταρηδὸν, καὶ ἐναγκαλιζόμενός με μεθ' ὅλης του τῆς δυνάμεως, καὶ ἀνεχωρήσαμεν.

Ἐν ᾧ δ' ἐπεριπατοῦμεν εἰς τὴν χιόνα, ὁ κύριός μου μοὶ ἐξήγησε τί εἶχον νὰ πράξω.

Λόγος βεβαίως δὲν ὑπῆρχε περὶ τῶν συνήθων δραμάτων ἡμῶν, ἀφ' οὗ μᾶς ἔλειπον οἱ πρώτιστοι τῶν ἠθοποιῶν· ἀλλ' ὁ Κάπης καὶ ἐγὼ ἔπρεπε ν' ἀναπτύξωμεν πάντα ἡμῶν τὸν ζῆλον καὶ πάντα τὰ προτερήματα. Ἔπρεπε νὰ εἰσπράξωμεν τεσσαράκοντα φράγκα! Τεσσαράκοντα φράγκα! Τοῦτο ἦτον τὸ τρομερόν!

Τὰ πάντα εἶχον παρασκευασθῆ ὑπὸ τοῦ Βιτάλη, καὶ ἤδη ἔμενε μόνον ν' ἀναφθοῦν τὰ κηρία· ἀλλ' εἰς τὴν πολυτέλειαν ταύτην δὲν ἔπρεπε νὰ σπαταλήσωμεν πρὶν ἡ αἴθουσα ἱκανῶς πληρωθῇ, ἵνα μὴ σβεσθῇ ἡ φωτοχυσία μας πρὸ τοῦ τέλους τῆς παραστάσεως.

Ἐν ᾧ δ' ἐλαμβάνομεν κάτοχὴν τοῦ θεάτρου ἡμῶν, τὸ τύμπανον περιέτρεχε τελευταίαν φορὰν τὰς ὁδοὺς τοῦ χωρίου, καὶ ἠκούομεν τοὺς κρότους αὐτοῦ μακρυνομένους ἢ πλησιάζοντας κατὰ τῶν ὁδῶν τὰς θέσεις καὶ διευθύνσεις.

Ἀφ' οὗ δ' ἐνέδυσα τὸν Κάπην καὶ ἐνεδύθην ὁ ἴδιος, ἔλαβον θέσιν ὀπίσω ἑνὸς τῶν στύλων, ἵνα νὰ βλέπω ἐρχομένους τοὺς φιλοθεάμονας.

Μετ' ὀλίγον ἐπλησίασεν ἡ τυμπανοκρουσία, καὶ ἤκουσα εἰς τὴν ὁδὸν ὡς ἄφοβστον θόρυβον.

Προήρχετο δ' ὁ θόρυβος οὗτος ἐκ τῶν φωνῶν ἑκατὸν περίπου παιδαρίων, ποσοτρυμμάτων τῶν ἑδωνιάτινα παρηκολούθουν τὸ τύμπανον βηματίζοντα κατὰ ρυθμόν.

Τὸ δὲ τύμπανον χωρὶς νὰ διακοπῇ. Ἦλθε καὶ ἐτέθη μεταξὺ δύω ἀνημμένων λύχνων εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἡμετέρου θεάτρου, καὶ τὸ δημόσιον εἶχε τοῦ λοιποῦ μόνον ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὸ νὰ καταλάβῃ τὰς θέσεις του, περιμένον ν' ἀρχίσῃ ἡ παράστασις.

Ἀλλὰ φεῦ! τὸ δημόσιον βραδέως ἤρχετο, εἰ καὶ εἰς τὴν θύραν ἐξηκολούθουν δραστήριοι καὶ χαρμόσυνοι τοῦ τυμπάνου οἱ μυκηθμοί. Τὰ παιδάρια ἐκεῖνα ὅλα τοῦ χωρίου, νομίζω, εἶχον καταλάβει θέσεις· ἀλλ' ἀπὸ τῶν παιδαρίων δὲν ἐδυνάμεθα νὰ προσδοκῶμεν τὴν εἴσπραξιν τεσσαράκοντα φράγκων. Ἐχρειαζόμεθα ἀνθρώπους σπουδαίους, ἔχοντας στρογγύλον τὸ βαλάντιον καὶ τὴν χεῖρα εὐκόλως ἀνοιγομένην. Τέλος ὁ κύριός μου ἀπεφάσισεν ὅτι πρέπει ν' ἀρχίσωμεν, ἂν καὶ ἡ αἴθουσα δὲν ἦτον πλήρης, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἀλλὰ περαιτέρω δὲν ἐδυνάμεθα νὰ περιμένωμεν, διότι ἐπεῖγε τὸ φοβερὸν ζήτημα τῶν κηρίων!

Ἐγὼ εἶχον πρῶτος νὰ φανῶ εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ νὰ ψάλω πρὸς τὴν ἅρπαν δύω ἀσματία. Ἡ εἰλικρίνεια δὲ μὲ βιάζει νὰ ὁμολογήσω ὅτι τὰ χειροκροτήματα δὲν ἦσαν πολὺ σύχνὰ οὔτε πολὺ ἐνθουσιώδη.

Ποτὲ δὲν εἶχον μεγάλην φιλαυτίαν ἠθοποιοῦ· ὀφείλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ ψυχρότης ἐκείνη τοῦ ἀκροατηρίου μὲ κατελύπησεν. Ἐννοεῖται ὅτι, ἂν δὲν τῷ ἤρεσκον, δὲν θὰ ἤναιγε τὸ βαλάντιον. Δὲν ἔψαλλον διὰ τὴν δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὸν δυστυχῆ Καρδούλην. Ὦ! πῶς ἤθελον νὰ τὸ συνέκλειναν ἐκεῖνο τὸ ἀκροατήριον, νὰ τὸ παρασύρω, νὰ τὸ ἐνθουσιάσω· ἀλλὰ καθ'ὅσον ἐδυνάμην νὰ ἰδῶ εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκείνην, ἣν ἐπλήρουν σκιαὶ ἀλλόκοτοι, μοὶ ἐφαίνετο ὅτι πολὺ ὀλίγον ἐξῆπτον τὸ ἐνδιαφέρον του, καὶ ὅτι δὲν μ' ἐθεώρει ὡς φαινόμενον.

Ὁ Κάπος ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος. Ἐκεῖναν πολλάκις καὶ προθυμότατα τὸν ἐχειροκρότησαν.

Οὕτως ἐξηκολούθησεν ἡ παράστασις, καὶ, χάρις εἰς τὸν Κάπην, ἐτελείωσεν ἐν μέσῳ οὐ μόνον χειροκροτημάτων, ἀλλὰ καὶ ποδοκροτημάτων ἐπιδοκιμαστικῶν.

Εἶχε δὲ φθάσει ἡ ἐπίσημος στιγμή, καθ' ἣν ἐν ᾧ ἐγὼ εἰς τὴν σκηνὴν ἐχόρευον βῆμα ἱσπανικόν, καὶ ὁ Βιτάλης μὲ συνώδευε διὰ τῆς μουσικῆς, ὁ Κάπος, τὸν δίσκον εἰς τὸ στόμα κρατῶν, περιήρχετο τὰς σειρὰς τῶν ἀκροατῶν.

Θὰ εἰσέπραττε τὰ τεσσαράκοντα φράγκα; Δύστη ἡ ἐρώτησις μοὶ κατέθλιβε τὴν καρδίαν, ἐν ᾧ προσεμειδίων τὸ ἀκροατήριον, εὐαρέστως τὸ πρόσωπον σχηματίζων.

Ἡ πενιχρὰ μοὶ ἐξέλειπε, καὶ ὅμως ἐξηκολούθουν χορεύων, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ παύσω πρὶν ἐπιστρέψῃ ὁ Κάπης· οὗτος ὅμως δὲν ἔσπευδε, καὶ ὅταν δὲν τῷ ἔδιδον κέρματα, ἐκύπα διὰ τοῦ ποδὸς ἐλαφρῶς ἀλλ' ἐπαγειλημμένως τὸ θυλάκιον τὸ μὴ θέλον ν' ἀνοιχθῇ.

Τέλος τὸν εἶδον ἐπανερχόμενον, καὶ ἤθελον νὰ παύσω τὸν χορόν· ἀλλ' ὁ Βιτάλης μοὶ ἔνευσε νὰ ἐξακολουθήσω.

Ἐξηκολούθησα ἑπομένως, καὶ πλησιάσας τὸν Κάπην, εἶδον ὅτι ὁ δίσκος πολὺ ἀπεῖχε τοῦ νὰ εἶναι πλήρης.

Τότε ὁ Βιτάλης, ὅστις ὡς ἐγὼ ἔφριττε περὶ τῆς εἰσπράξεως, ἐγερθείς,

— Νομίζω, εἶπεν, ὅτι, ἄνευ καυχήσεως, ἐξετελέσαμεν τὸ πρόγραμμα ἡμῶν. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ κηρία μας ζῶσιν ἀκόμη, θέλω, ἂν ἡ ἔντιμος ὁμήγυρις τὸ ἐπιθυμῇ, τραγῳδήσει ἄσματά τινα ἀκόμη. Ὁ Κάπης θέλει ἐπιχειρήσει νέαν περιοδείαν, καὶ ὅσοι δὲν εἶχον εὕρει τὸ ἄνοιγμα τοῦ θυλακίου των ὅταν τὸ πρῶτον παρῆλθεν ἐμπρός των, ἴσως θὰ εἶναι εὐκινητότεροι καὶ ἐπιδεξιώτεροι τὴν δευτέραν φορὰν. Τοὺς εἰδοποιῶ νὰ προετοιμασθῶσι.

Ἂν καὶ διδάσκαλός μου ἦτον ὁ Βιτάλης, δὲν τὸν εἶχον ὅμως ποτὲ ἀκούσει νὰ τραγῳδήσῃ ἀληθῶς, ἢ τοὐλάχιστον καθὼς ἐτραγῴδησεν ἐκεῖνο τὸ ἑσπέρας.

Εἶχεν ἐκλέξει δύω ἱκανῶς γνωστὰ ἄσματα, εἰς ἐμὲ ὅμως ἄγνωστα τότε ἀκόμη, τὸ τοῦ Ἰωσὴφ «*Εἰς ἡλικίαν τρυφερὰν*», καὶ τὸ τοῦ Ῥιχάρδου τοῦ Δεοντοκάρδου «*Ὦ Ῥιχάρδε, βασιλεῦ μου*».

Δὲν ἤμην βεβαίως τότε ἱκανῶς νὰ ἐννοῶ τίς ψάλλει καλῶς ἢ κακῶς, τεχνικῶς ἢ ἀτέχνως, ἀλλ' ὅ,τι δύναμαι νὰ εἰπῶ εἶναι τὶ αἴσθημα ἡ ᾠδή του διήγειρεν ἐν ἐμοί. Εἰς τὴν γωνίαν τῆς σκηνῆς, ὅπου εἶχον ἀποσυρθῆ, ἤρχισα νὰ κλαίω.

Διὰ τῆς ὁμίχλης, ἥτις ἐθάμβου τοὺς ὀφθαλμούς μου, εἶδον νέαν κυρίαν ἥτις ἐκάθητο εἰς τὸ πρῶτον ἐδώλιον, νὰ χειροκροτῇ μετὰ πάσης δυνάμεως. Τὴν εἶχον ἤδη παρατηρήσει, διότι δὲν ἦτον χωρικὴ ὡς αἱ ἄλλαι τοῦ ἀκροατηρίου, ἀλλ' ἀληθῆς κυρία, νέα, ὡραία, καὶ, κατὰ τὴν κρίσιν μου στηριζομένην εἰς τὴν γούναν τοῦ μανδύου της, ἡ πλουσιωτέρα τοῦ χωρίου. Πλησίον της ἐκάθητο παιδίον· καὶ αὐτὸ εἶχεν ἐπίσης χειροκροτήσει τὸν Κάπην. Ἦτον δὲ βεβαίως υἱός της, διότι πολὺ τὴν ὡμοίαζε.

Μετὰ τὸ πρῶτον ἆσμα ὁ Κάπης ἐπανέλαβε τὸν δίσκον του, καὶ μετ' ἀπορίας εἶδον ὅτι ἡ ὡραία κυρία δὲν ἔρριψε τίποτε εἰς αὐτόν.

Ὅτε δὲ ὁ Βιτάλης ἐτελείωσε καὶ τὸ ἆσμα τοῦ Ῥιχάρδου, μ' ἔνευσεν ἡ κυρία διὰ τῆς χειρός, καὶ τὴν ἐπλησίασα.

— Ἤθελον νὰ ὁμιλήσω τὸν κύριόν σου, μοὶ εἶπεν.

Τοῦτο μ' ἐξέπληξεν ὀλίγον, ἡ ὡραία ἐκείνη κυρία νὰ θέλῃ νὰ ὁμιλήσῃ τὸν κύριόν μου, καὶ ἐσκεπτόμην ὅτι καλήτερον θὰ ἔκαμνεν ἂν ἐναπέθετε τὴν προσφορὰν της εἰς τὸν δίσκον ἀντὶ ἐκείνου. Ἐν τούτοις ὅμως ἐπῆγα καὶ διεβίβασα τὴν ἐπιθυμίαν της εἰς τὸν Βιτάλην, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπανῆλθε καὶ ὁ Κάπης πλησίον μας.

Ὁ δεύτερος δίσκος ἀπέβη ἔτι πτωχότερος τοῦ πρώτου.

— Τί μὲ θέλει αὐτὴ ἡ κυρία; ἠρώτησεν ὁ Βιτάλης.

— Νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ. —

— Δὲν ἔχω τίποτε νὰ τῇ εἰπῶ.

— Δὲν ἔδωκε τίποτε εἰς τὸν Κάπην. Ἴσως θέλει νὰ τῷ δώσῃ τώρα.

— Τότε ὁ Κάπης πρέπει νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὴν, ὄχι ἐγώ.

Θοῦχ ἦττον ὅμως ἀποφάσισε νὰ ὑπάγῃ, ἀλλὰ συμπαρέλαβε καὶ τὸν Κάπην.

Ἐγὼ δὲ τοὺς παρηκολούθησα.

Ἐν τούτοις, εἷς ὑπηρέτης ἔχων εἰς τὰς χεῖρας φανάριον καὶ χονδρὸν κάλυμμα εἶχεν ἔλθει καὶ ἐστάθη πλησίον τῆς κυρίας καὶ τοῦ παιδίου.

Ὁ δὲ Βιτάλης ἐπλησίασε κ' ἐχαιρέτησεν, ἀλλὰ ψυχρῶς.

— Συγχωρήσατέ με ἂν σᾶς ἐτάραξα, εἶπεν ἡ κυρία. Ἠθέλησα νὰ σᾶς συγχαρῶ.

Ὁ Βιτάλης πρὸς ταῦτα ἔκλινε τὸ σῶμα, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ μίαν λέξιν.

— Εἶμαι μουσικὴ, ἐξηκολούθησεν ἡ κυρία.

Τοῦτο σᾶς ἐξηγεῖ πόσον εὐαίσθητος εἶμι πρὸς προτέρημα ἐξοχον· ὡς τὸ ὑμέτερον.

Ἔξοχον προτέρημα τοῦ κυρίου μου, τοῦ Βιτάλη, τοῦ ψάλτου τῶν τριάδων, τοῦ δημοσίως ζῶα θειοποιοῦντος! Ἔμεινα ὡς ἐνεός.

— Δὲν ὑπάρχει προτέρημα εἰς γερόντιον ὡς ἐμὲ, εἶπεν ὁ Βιτάλης.

— Μὴ νομίσητε ὅτι ἀδιάκριτος περιέργεια μὲ κινεῖ, εἶπεν ἡ κυρία.

— Προθυμότατος εἶμαι νὰ εὐχαριστήσω αὐτὴν σας τὴν περιέργειαν. Ἐξεπλάγητε, — δὲν εἶναι ἀληθὲς, — ν' ἀκούσητε νὰ τραγῳδῇ περίπου ὀρθῶς εἷς περιφῆμων καὶ δεικνύων σκύλους;

— Ἐμείνα ἐκθαμβος.

— Καὶ ὅμως εἶναι ἀπλούστατον. Δὲν ἤμην πάντοτε ὅ,τι εἶμαι σήμερον. Ἄλλοτε, πρὶν πολλοῦ, εἰς τὴν νεότητά μου, ἤμην . . . ναὶ, ἤμην ὑπηρέτης μεγάλου ψάλτου, καὶ κατὰ μίμησιν, ὡς ὁ ψιττακὸς, ἐπανελάμβανόν τινα ἄσματα, εἰς ἃ ὁ κύριός μου ἐμπρός μου ἠσκεῖτο. Ἰδοὺ τὸ πρᾶγμα.

Ἡ κυρία δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐφ' ἱκανὸν ἔμεινεν ἀτενίζουσα τὸν Βιτάλην, ὅστις ἵστατο ἐμπρός της ὀπωσοῦν τεθορυβημένος.

— Καλὴν ἑντάμωσιν, κύριε, εἶπε, καὶ τὴν λέξιν ταύτην «κύριε» ἐπόφερε μετὰ παραδόξου τόνου φωνῆς, καὶ ὡς ἐπιμένουσα εἰς αὐτήν. Καλὴν ἑντάμωσιν καὶ πάλιν ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς εὐχαριστήσω δι' ἣν ἠσθάνθην συγκίνησιν.

Ἔπειτα δὲ, κλίνασα πρὸς τὸν Κάπην, ἔρριψεν εἰς τὸν δίσκον νόμισμα χρυσοῦν.

Ἐνόμιζον ὅτι ὁ Βιτάλης θὰ συνώδευε τὴν κυρίαν ταύτην· ἀλλὰ δύολον· καὶ ὅταν αὕτη ἐμακρύνθη ὀλίγα βήματα, τὸν ἤκουσα νὰ ψιθυρίζῃ ἰταλιστὶ δύω τρεῖς λέξεις, αἵτινες ἐφαίνοντο ὡς λοιδορίαι.

— Ἀλλ' αὐτὴ ἡ κυρία ἔδωκεν ἐν εἰκοσάφραγκον εἰς τὸν Κάπην.

Ἐνόμισα τότε ὅτι ἔμελλε νὰ μοὶ καταφέρῃ ἐν ῥάπισμα.

— Ἓν εἰκοσάφραγκον, εἶπεν, ὡς ἂν ἐξύπνα ἐξ ὀνείρου. Ἀλ! ναὶ, ἀληθές· τὸν ἀπωχὸν Καρδούλην τὸν ἐλησμόνουν. Ὑπάγωμεν πρὸς αὐτόν.

Ἡν ἀποκεναὶ μὰς ταχέως τὴν ἀπεκομισαμεν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Πρῶτος ἀνέβην τὴν κλίμακα, καὶ εἰσῆλθον τρέχων εἰς τὸ δωμάτιον. Ἡ φωτία δὲν εἶχε σβύσει, ἀλλὰ φλόγας δὲν ἀνέδιδε πλέον.

Τότε ἀνῆψα ταχέως κηρίον, καὶ ἐζήτησα τὸν Καρδούλην, ἀπορῶν ὅτι δὲν τὸν ἤκουον.

Τὸν εἶδον δὲ κείμενον ἐκτάδην ἐπὶ τοῦ καλύμματός του· ἐφόρει τὴν στολὴν τοῦ στρατηγοῦ, καὶ ἐφαίνετο ὡς ἂν ἐποιμᾶτο.

Ἔκλινα τότε ἐπ' αὐτοῦ, θέλων νὰ λάβω ἡσύχως τὴν χεῖρά του χωρὶς νὰ τὸν ἐξυπνήσω.

Ἀλλ' ἡ χεὶρ του ἦτον ψυχρά.

Ἐν στιγμῇ ταύτῃ εἰσῆρχετο καὶ ὁ Βιτάλης εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἠστράφην δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν εἶπον·

— Ὁ Καρδούλης εἶναι ψυχρός.

Ἔκλινε δὲ καὶ ὁ Βιτάλης πλησίον μου.

— Θεοῦ! εἶπεν, ἀπέθανεν. Ἦτον ἐπόμενον νὰ συμβῇ. Βλέπεις, Ῥεμὴ, ἔπραξα κακὴν πρᾶξιν ὅταν σ' ἐπῆρα ἀπὸ τῆς κυρίας Μίλλιγαν, καὶ πιρωρεῦμαι. Ὁ Ζερβίνος, ἡ Δόλση, σήμερον ὁ Καρδούλης. Καὶ δὲν εἶναι ἀκόμη τὸ τέλος.

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΠΕΝΤΕΡ

Ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ τοῦ κ. Ἔστλιν Κάρπεντερ βιβλίον σπουδαιότατον, ἐπιγραφόμενον The life and Work of Mary Carpenter, ἤτοι: Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τῆς Μαρίας Κάρπεντερ. Εἶνε περισπούδαστον ἔργον ἡ διευκρίνησις τῆς γυναικείας ἐνεργείας ἐν ἐποχῇ μεταβατικῇ, ὁποία ἡ ἡμετέρα. Ἐν ᾧ ἄλλαι μὲν καταγίνονται εἰς τὸ νὰ χρησιμοποιήσωσι τὸν χρόνον καὶ τὴν εὐφυΐαν των ὑπὲρ ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, ἄλλαι δὲ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἀνατροφὴν ἰδίως τοῦ λαοῦ, ὑπάρχουσιν ἄλλαι, αἵτινες ἀψηφοῦσαι τοὺς κινδύνους τῶν ταξειδίων, τῶν κλιμάτων καὶ τοῦ μίσους λαῶν βαρβάρων, ἀπέρχονται μακράν, ὅπως χρησιμοποιήσωσι τὴν δραστηριότητά των ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος. Ἡ κορυφαία ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ τάξει εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ ἐκπακτος γυνὴ, ἧς ἀρτίως ἐδημοσιεύθησαν τ' ἀπομνημονεύματα. Ἡ Μαρία Κάρπεντερ, γεννηθεῖσα ἐν ἔτει 1807 ἐκ γονέων εὐκαταστάτων, ἐδήλωσεν ἐξ ἀπαλῶν ἔτι ὀνύχων τὴν ἐπιθυμίαν νὰ φανῇ «χρήσιμος» εἰς τὸν πλησίον. Ἐξέφρασε δὲ τοσάκις καὶ τόσον διαρῥήδην τὴν ἐπιθυμίαν της ταύτην ὡς τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς της, ὥστε ὁ πατὴρ αὐτῆς, ὅστις παρετήρησεν ἔκτοτε τὴν σοβαρότητα τοῦ πνεύματός της, διευκόλυνεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιθυμίας της, ἀναθεὶς εἰς αὐτὴν τὴν διεύθυνσιν μιᾶς τάξεως τοῦ σχολείου, ὅπερ διηύθυνεν αὐτὸς, συνεκπληρῶν ἅμα καὶ ἣν ἐξήσκει δημοσίαν λειτουργίαν. Ἡ Μαρία ἦτο δωδεκαέτις, ὅτε ἀνέλαβε τὴν σπουδαίαν ταύτην εὐθύνην, καὶ ὅμως ἐξεπλήρωσε τὰ καθήκοντά της ἀκριβῶς καὶ ἀνελλιπῶς πρὸς κοινὴν εὐχαρίστησιν τῶν τε μαθητῶν καὶ τῶν γονέων, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ διακόψῃ τὰς ἰδίας ἀρεστὰς εἰς αὐτὴν σπουδάς. Ἡ ἑλληνικὴ, ἡ λατινικὴ, ἡ ἰταλικὴ, ἡ γαλλικὴ, ἡ γεωλογία, ἡ ποίησις, ἡ σχεδιογραφία, ἡ φυσιογραφία, καὶ κατόπιν ἡ γερμανικὴ, ὑπῆρξαν ἀλληλοδιαδόχως τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλομαθείας της κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς φιλοπόνου καὶ ἀκαμάτου ζωῆς της. Ἀλλ' ἡ ἐν Βριστόλῃ κατὰ τὸ ἔτος 1831 ἐπανάστασις τῶν ἐργατῶν ἐπέφερεν ὁριστικὴν κρί-

σιν καὶ προπὴν εἰς τὸ στάδιόν της. Τὸ θέαμα τῶν βιαιοπραγιῶν τῶν στασιαστῶν, καὶ τῶν αὐστηροτήτων ὅσας ἐδέησε νὰ μεταχειρισθῶσι πρὸς καταστολὴν τῆς στάσεως, ἐνεπόιησεν εἰς αὐτὴν τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε ἔκτοτε ἀπεφάσισε ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν ἀμαθῶν καὶ ἀπροστατεύτων τοῦ κόσμου τούτου· ἡ γνωριμία δὲ, ἣν συγχρόνως ἀπέκτησε μὲ τὸν Ἰνδὸν ἡγεμόνα Ῥαμοχὰν Ῥόϋ, ἔστρεψε τὰς ἰδέας αὐτῆς πρὸς τὴν Ἰνδικήν. Πρὶν ὅμως πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιον, ὅπερ ἐσχημάτισε τότε, νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἰνδικὴν, ἐσύστησε «σχολεῖον τῶν ῥακενδυτῶν» (ragget school), ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τῶν παιδίων τῶν τριόδων· ἡ ἐν τῷ σχολείῳ δὲ τούτῳ διδασκαλία της ἔφερε τοιαῦτα ἀπατελέσματα, ὥστε ἐν ἀναφορᾷ ἐπισήμῳ, ἀπευθυνομένῃ πρὸς τὸ κοινοβούλιον ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν σχολείων, ἀνεφέρετο ὅτι τὸ σχολεῖον τῆς κυρίας Κάρπεντερ εἶχε κάμει θαύματα.

Ἐπειδὴ οἱ πλεῖστοι τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου τῆς κ. Κάρπεντερ εἶχον διέλθῃ διὰ τοῦ δεσμωτηρίου, καταδικασθέντες δι' ἐγκλήματα προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ νόμου, ἡ κ. Κάρπεντερ ἔλαβεν ἐπεῦθεν τὸ ἐνδόσιμον νὰ σπουδάσῃ τὰ εἰς τοὺς νέους φυλακισμένους ἀποτελέσματα τῶν ποινῶν, ἐπείσθη δ' ἀδιστάκτως, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀπεπλανήθη τοῦ σκοποῦ, παραδεχθεῖσα τὸν τρόπον τοῦτον τῆς καταστολῆς τοῦ κακοῦ. Τότε ἐδημοσίευσε τὴν μεγάλην αὐτῆς μελέτην περὶ τῶν *ἀκαμορφωτικῶν σχολῶν*, δι' ἧς προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι μόνον ἡ ἀνατροφὴ καὶ παίδευσις εἶνε ἱκανὴ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς κακίας καὶ τὴν ἔνδειαν τοῦ λαοῦ. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ ἰδέα τῆς συστάσεως σχολείων, ὧν σκοπὸς ἔμελλε νὰ εἶνε ἡ δι' αὐτῶν ἀντικατάστασις τῶν φυλακῶν διὰ τοὺς καταδικαζομένους παῖδας, καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης ἐφάνη εἰς αὐτὴν τόσον μεγάλη, ὥστε ἵδρυσεν ἀποικίαν ἀγροτικὴν ἐν Κιγκσβοὺδ πλησίον τῆς Βριστόλης. Πρέπει δὲ ν' ἀναγνώσῃ τις τὰ ἀπομνημονεύματα ταῦτα, τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ της, ἵνα ἴδῃ ποίας καὶ πόσας δυσκολίας εἶχε νὰ καταπολεμήσῃ ἡ κ. Κάρπεντερ πρὶν τὸ ἔργον της ὑπερνικήσῃ τὰς κυβερνητικὰς παλαιωμένας ἕξεις, καὶ θριαμβεύσῃ ἐπὶ τέλους διὰ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νόμου περὶ τῶν «νέων κατηγορουμένων».

Ἐν ἔτει 1854 ἡ λαίδυ Βύρωνος, χήρα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἠγόρασεν ἐν Βριστόλῃ τὸν «ἐρυθρὸν Οἰκίσκον» (Red Lodge) διὰ τὴν κ. Κάρπεντερ, ἥτις ἐζήτει ἄσυλον διὰ τὰ κοράσια τῆς ἀποικίας της. Ἰδοῦσα δὲ, ὅτι τὰ κοράσια δὲν προώδευαν εἰς τὰς μελέτας των τόσον παχέως, ὅσον καὶ τὰ ἄρρενα, ἐκτὸς δὲ τούτου ἀπήτουν ἐπίβλεψιν συντονωτέραν, ἦλθε καὶ ὤκησε πλησίον αὐτῶν, ἐντὸς δὲ τοῦ αὐτοῦ ἔτους κατώρθωσε ν' ἀνοίξῃ καὶ τὸ βιομηχανικόν της σχολεῖον, ὅπερ ἔκτισε πλούσιός τις ἔμπορος τῆς Ἀνθέρπουλ.

Οὐδέποτε ἡ κ. Κάρπεντερ ἐγκατέλιπε τὸ ὄνειρον τῆς νεότητός της, νὰ ἐξακολουθήσῃ δηλ. τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς παλιγγενεσίας εἰς τὴν Ἰνδικὴν, ἀλλὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὀνείρου της ταύτου δὲν κατώρθωσεν εἰμὴ εἰς τὸ 60ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας της! Ἐν ἔτει 1866 ἐπέβη εἰς πλοῖον καὶ ἀπέπλευσε πρὸς τὴν γῆν ταύτην τῆς ἐπαγγελίας, ὅπου ἤλπιζε νὰ ῥιζώσῃ τὸ τέρμα τῆς ἐπιφανοῦς ἀγαθοεργοῦ καὶ ἐλεήμονός της ἀποστολῆς. Κατὰ τὴν εἰς Ἰνδικὴν ἀφιξίν της, ἀπεδόθησαν εἰς αὐτὴν παντὸς εἴδους τιμαὶ, κατὰ διαταγὴν δὲ τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας, ἀνεπετάσθησαν εἰς αὐτὴν αἱ πύλαι τῶν φυλακῶν, τῶν νοσοκομείων, καὶ τῶν σχολείων. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἤρχισε διαύτην ἡ μεγίστη πασῶν δυσκολία. Ἡ πουφτρὰ ἡλικία, ἐν ᾗ νυμφεύονται αἱ νεάνιδες τῆς Ἰνδικῆς, καὶ ὁ αὐστηρὸς ἀποκλεισμός, ὅς ἐπιβάλλεται εἰς τὰς αὐτόθι ἐγγάμους, καθιστῶσιν ἀδύνατον τὴν ἐντὸς τῆς ἰνδικῆς οἰκογενείας παρεισχώρησιν πάσης ἰδέας ἀνατροφῆς καὶ ἀναμορφώσεως, ἡ δὲ πρότασις τῆς κυρίας Κάρπεντερ νὰ συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτῆς εἰς Ἀγγλίαν κοράσιά τινα, ἀπεκρούσθη μετὰ φρίκης ἀπὸ τὸν φανατισμὸν τῶν Ἰνδῶν γονέων. Ἀμηχανοῦσα καὶ μὴ γνωρίζουσα πῶς νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς ἀπὸ μέρους τῶν πλουσίων οἰκογενειῶν δυσκολίας, ἐσυλλογίσθη ποτὲ νὰ συσταθῇ ἐν Καλκούττᾳ σχολεῖον διὰ τὰς τελευταίας κοινωνικὰς τάξεις τῶν Ἰνδῶν, ἀναλαμβάνουσα αὐτὴ τὰ ἔξοδα τοῦ σχολείου τούτου διὰ τὸ πρῶτον ἔτος. Αἱ μεγάλαι κυρίαι τῶν ἀνωτέρων ἰνδικῶν τάξεων δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸ σχολεῖον τοῦτο, καὶ τότε ἐνόησαν καὶ ἐθαύμασαν τὴν ἀφοσίωσιν γυναικὸς, ἥτις εἰς τοιαύτην ἡλικίαν ἀφῆκε τὴν παρείδατης, καὶ διέπλευσεν ἀπεράντους θαλάσσας μόνον καὶ μόνον ὅπως προσδράμῃ εἰς βοήθειαν τῶν ἐγκαταλελειμμένων πτωχῶν τῆς πόλεώς των. Τότε ἡ μὶς Κάρπεντερ ἔγραψε πρὸς τινὰ φίλην της τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἀμοιβὴ, ἣν οὐδέποτε ἔπαυσα ἐξαιτουμένη ἄνωθεν, μοὶ παρεχωρήθη τέλος πάντων. Αἱ πλούσιαι καὶ εὐγενεῖς κυρίαι ἀρχίζουν νὰ ἐνδιαφέρωνται εἰς τὸ ἔργον μου, καὶ νὰ ἐννοῶσιν ὅτι οἱ παρίαι δὲν εἶνε πάντοτε ἀξιοκαταφρόνητοι». Ἀφ' οὗ ἔθεσεν ἅπαξ εἰς ἐνέργειαν ἐν Καλκούττᾳ τὸ ἔργον της, ἀνεχώρησεν εἰς Μαδρὰς, μὲ τὴν ἰδέαν νὰ συστήσῃ ἐκεῖ «διδασκαλεῖα, ἤτοι πρότυπα σχολεῖα διὰ τὰς αὐτόχθονας». Ἀφ' οὗ δ' ἔλαβεν ἅπαξ τὰ δέοντα μέτρα, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀγγλίαν, σκοποῦσα νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὰς ἀναγκαίας μεταρρυθμίσεις τῶν φυλακῶν, καὶ νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ Ἰνδικῇ ἐκπαιδεύσεως. Ἐπὶ τέλους ἡ ἀγγλικὴ

Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ἐν ἔτει 1867 νὰ συστήσῃ «διδασκαλεῖα διὰ τὰς αὐτόχθονας» ἐν Βομβάῃ καὶ Ἀχμεδαβάδ, ἐπὶ τῷ ὅρῳ τὰ ἡμίσεα τῶν ἀναγκαίων χρημάτων νὰ χορηγῶνται ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι τὴν σύστασιν τῶν σχολείων τούτων ἐπιδοκιμάζουσι καὶ οἱ αὐτόχθονες Ἰνδοί. Ὅπως δὲ λυθῇ ὅσον τάχος τὸ ζήτημα τοῦτο, ἡ μὶς Κάρπεντερ ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰνδικήν. Εἶχε τότε ἡλικίαν ἑξήκοντα καὶ δύο ἐτῶν, καὶ ἡ ὑγεία της, ἐξασθενήσασα μεγάλως ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀνησυχίας, ἣν ἐπροξένει εἰς αὐτὴν ἡ διάδοσις τοῦ συστήματός της ἐν λαῷ, ὅστις ὑπῆρξεν ἀεί ποτε καχύποπτος πρὸς πάντα νεωτερισμὸν, ἔπαθε τόσον, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀγγλίαν, ἀφ' οὗ ἐσύστησε τὸ πρῶτον τῶν σχολείων τούτων, τὸ τῆς Βομβάης. Ἀλλ' ἅμα ἀναλαβοῦσα ἐκ τῆς ἀσθενείας της ἡ ἀκαταπόνητος αὕτη γυνὴ ἀπέπλευσε καὶ πάλιν εἰς Ἰνδικὴν, καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἐδοκίμασε τὴν ὑπερτάτην χαρὰν νὰ ἴδῃ καὶ πεισθῇ, ὅτι τὸ θαυμάσιον ἔργον της προώρισται νὰ ῥιζώσῃ καὶ εὐδοκιμήσῃ.

Ἀλλ' ὁ θρίαμβος τῆς μὶς Κάρπεντερ εἶνε, ὅτι προσεκάλεσε τὴν εἰς Ἀγγλίαν ἔλευσιν τοῦ Σαχιπαδὰ-Βασουεργῆ, ὅστις ἦλθεν ἐκεῖ μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του, ὅπως σπουδάσῃ τὸ νέον σύστημα τῶν σχολείων καὶ φυλακῶν, καὶ ἐπιστρέψας βελτιώσῃ τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν τῶν πτωχῶν κλάσεων τῆς Βαραχαναγάτης, ὅπου διέτριβε. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1876 ἔτους ἡ γενναία γυνὴ ἀπέπλευσε τὸ τέταρτον εἰς Ἰνδικὴν, εἰς ἡλικίαν ἑξήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν. Ἐκεῖ δ' ἐγένετο δεκτὴ μετ' ἐνθουσιωδῶν θευφημιῶν, καὶ ἰδίως ὑπὸ τῶν γυναικῶν τοῦ λαοῦ, αἵτινες ἐγονυπέτουν ἐνώπιόν της ἀπανταχοῦ, ὅθεν διήρχετο, ἀποκαλοῦσαι αὐτὴν «πρεσβῦτιν μητέρα τῶν».

Τὰ ἀπομνημονεύματα ταῦτα τῆς κ. Κάρπεντερ, λέγει ἡ *Βρεταν*ικὴ Ἐπιθεώρησις (Ἰανουαρ. 1880), ἐξ ἧς μετεφράσαμεν τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον, ἔπρεπε νὰ εἶνε μεταφρασμένα εἰς ὅλας τὰς γλώσσας. Ὁ συγγραφεὺς ἐξιστορῶν μετ' ἐνδιαφέροντος βίον γυναικὸς τόσον γόνιμον καὶ τόσον περισπούδαστον, ἐλπίζει ἀδιστάκτως, ὅτι μεταξὺ ἐκείνων, ὅσοι ἐγκύπτουσιν εἰς τὴν μελέτην τῶν ζητημάτων τούτων, θέλουσιν εὑρεθῇ τινες ἔχοντες τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν θέλησιν νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸ μέγα τοῦτο ἔργον.» Ω.

ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑΙ.

Ὡς εἰς πολλοὺς ἄλλους κλάδους τοῦ πολιτισμοῦ, οὕτω καὶ εἰς τὸ θέατρον οἱ Ἰάπωνες οὐδαμῶς ὑπολείπονται τῶν Εὐρωπαίων. Δύναται τις εἰπεῖν μᾶλλον ὅτι καὶ ὑπερβάλλουσιν αὐτοὺς εἰς τοῦτο.

Ἐν Εὐρώπῃ δυσκόλως ἡ ἰδιωτικὴ ἀρχεβουλία δύναται νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἐπιτυχίαν θεάτρου τινός. Πανταχοῦ σχεδὸν ἀνάγκη παρίσταται νὰ παράσχῃ τὸ Κράτος ἢ ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ τὴν συνδρομὴν αὐτῶν πρὸς συντήρησιν τῶν θεάτρων. Ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τῆς ἐσχάτης Ἀσίας οὐδεμία ὑπάρχει πόλις, ὅσον μικρὰ, μὴ ἔχουσα θέατρον πληρέστατα εὐδοκιμοῦν. Ἐν Ἐδοῦ, τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ἰαπωνίας, τριάκοντα ὅλα ἀριθμοῦνται θέατρα, εἰς ἕκαστον εἶδος προωρισμένα. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει πληθυσμὸν κατοίκων 1,500,000, παραβαλλομένη δὲ πρὸς τοὺς Παρισίους κατὰ τὰ θέατρα, εὑρίσκεται ἔχουσα ἴσον ἀν μὴ ἀνώτερον ἀριθμὸν τῶν ἐν Παρισίοις ὑπαρχόντων. Ἐν Ὀσάκᾳ, ἄλλῃ μεγάλῃ ἰαπωνικῇ πόλει, εὑρίσκονται ὅσα σχεδὸν καὶ ἐν τῇ πρωτευούσῃ θέατρα, ἅτινα πάντα εἶνε ὠκοδομημένα κατὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ πρότυπα καὶ ὑπὸ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ.

Εἶνε δὲ τὰ ἰαπωνικὰ θέατρα ἐν ἀδιαλείπτῳ ἐνεργείᾳ κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν· ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν ὑπάρχει πάντοτε ἀξιόλογον ἑστιατόριον, εἰς ὃ κατὰ τὰ διαλείμματα προσέρχονται οἱ θεαταὶ, ἂν μὴ προτιμῶσι νὰ φέρωσιν αὐτοῖς ὅ,τι ἐπιθυμήσωσιν εἰς τὸ θεωρεῖον.

Τὰς πρώτας τῶν θεωρείων σειρὰς καταλαμβάνουσιν ἐν γένει αἱ κυρίαι, πολυτελέστατα ἐνδεδυμέναι· τὸ δὲ πολυποίκιλον τῆς ἐνδυμασίας των παρέχει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ βλέποντος γραφικώτατον θέαμα.

Πλουσιώτατα ἐνδύονται καὶ οἱ ὑποκριταί, ἀξιοσημείωτος δὲ εἶνε καὶ ἡ τῆς σκηνῆς διασκευὴ καὶ διακόσμησις. Παρίστάνονται δὲ πάντοτε τῆς δραματικῆς τέχνης προϊόντα, κωμῳδίαι, τραγῳδίαι καὶ χοροί. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον παντὸς ἄλλου θέλγον τοὺς Ἰάπωνας εἶνε οἱ ἀθλητικοὶ ἐν τῷ θεάτρῳ ἀγῶνες.

Κατὰ τὰ διαλείμματα τοὺς θεατὰς ἐκκωφαίνουσιν αἱ δυναταὶ φωναὶ καπήλων πωλούντων ποστοκάλια, μέσπιλα, ὀπώρας σακχαροπήκτους, τέϊον, *ταβτίλλας* καὶ ῥιπίδια. Ἐν τῇ αἰθούσῃ δὲ τοῦ θεάτρου ἐπικρατεῖ ἡ αὐτὴ κίνησις, ὁ αὐτὸς θόρυβος, εἶος καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις. Ἀναβαίνουσιν εἰς τὴν σκηνὴν, εἰς τὰ ἰδιαίτερα δωμάτια, εἰς τὰ θεωρεῖα ἄλλοι ἐξέρχονται νὰ καπνίσουν ἢ νὰ λάβουν ἀναψυκτικὰ ποτὰ, ἄλλοι δὲ εἰς τοὺς διαδρόμους συζητοῦσι περὶ τῆς ἀξίας τοῦ παριστανομένου ἔργου.

Ἐν γένει τὰ θέατρα τῆς Ἰαπωνίας εἶνε «ἄριστα κατηρτισμένα. Ἡ διασκευὴ τῆς σκηνῆς εἶνε τελειοτάτη, ἔχουσι δὲ πάντα τὰ ἀναγκαῖα μηχανήματα, ὥστε καὶ τὰ δυσκολώτατα σκηνικὰ μέρη παρίστάνονται λίαν ἐπιτυχῶς. Μία μόνη ὑπάρχει ἔλλειψις, λίαν ἐπαισθητὴ, εἶνε δὲ αὕτη ἡ ἀτέλεια τοῦ φωτισμοῦ.

Ἀξιοσημείωτος εἶνε ὁ τρόπος, καθ' ὃν οἱ Ἰάπωνες θεαταὶ ἀποδοκιμάζουσι τοὺς ἀδεξίους ὑποκριτὰς ἢ τὰ ἀδόκιμα δραματικὰ ἔργα. Οὔτε

συρίζουσιν, οὔτε θορυβοῦσι τὰ παράπαν· ἀλλ' ἕκαστος ἐγειρόμενος τῆς θέσεώς του στρέφει τὰ νῶτα πρὸς τὴν σκηνήν. Ἡ ἐκδήλωσις αὕτη παράγει ἄμεσον ἀποτέλεσμα· ἡ αὐλαία καταπίπτει ἐντὸς ὀλίγου. Κ.

Ο ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ

τῆς Πετρουπόλεως.

Κατὰ τὴν ἐν Πετρουπόλει διατριβὴν αὐτοῦ ὁ σάχης τῆς Περσίας, παρευρεθεὶς μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, τοῦ Β' εἰς χορὸν δραματικὸν (ballet) ἐν τῷ Μεγάλῳ Θεάτρῳ, ἠρώτησεν ἀφελῶς τὸν αὐτοκράτορα, ἂν ἐκεῖ ἦτο τὸ σεραγίον του.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτόν, ὅτι τὰ δημοτικὰ ἔθιμα δὲν ἐπιτρέπουσιν εἴς τινα, καὶ ἀπόλυτος μονάρχης ἂν εἶνε, νὰ ἔχῃ δι' ἑαυτὸν πλῆθος γυναικῶν· ἐπροσπάθησε μάλιστα νὰ κάμῃ καταληπτὸν εἰς τὸν Ἀσιανὸν δεσπότην, ὅτι καὶ ὅλαι αἱ ὡραῖαι ὀρχηστρίδες, αἱ ἀμιλλώμεναι κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπὶ δεξιότητι καὶ χάριτι, συνεστηροῦντο δαπάνῃ τοῦ Κράτους πρὸς κοινὴν διασκέδασιν τοῦ τε λαοῦ καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας.

Ἡ ῥωσσικὴ κεινωνία ἀγαπᾷ μανιωδῶς τὸν χορόν. Εἰς τῆς ἑβδομάδος δίδονται ἐν τῷ Μεγάλῳ Θεάτρῳ δραματικοὶ καὶ παντομιμικοὶ χοροί, διαρκοῦντες ὁλόκληρον τὴν ἑσπέραν, καὶ ἐκτελούμενοι μετὰ πολυτελείας ἀνηκούστου. Ὁ πλοῦτος τῶν σκανογραφιῶν, τῶν στολῶν καὶ λοιπῶν λεπτομερειῶν εἶνέ τι ἀπερίγραπτον. Καταβάλλεται ἀφειδῶς οἱαδήποτε δαπάνη, ἱκανὴ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐκθάμβωσιν τοῦ βλέμματος καὶ εἰς τὴν τέρψιν τοῦ πνεύματος, καὶ πρὸς τὴν ἐν τοῖς χοραῖς τούταις ἀναπτυσσομένην λάμψιν καὶ μεγαλοπρέπειαν οὐδὲν ἄλλο ὑπάρχει ἐναμιλλον παρὰ τὴν μοναδικὴν κουφότητα καὶ τέχνην τῶν κομψοτάτων συλφίδων.

Καὶ ἀληθῶς ὁ δραματικὸς χορὸς τῆς Πετρουπόλεως εἶνε ὁ πρῶτος τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦ θεάματος τούτου, ὅπερ παρέχει τὰς πλέον ὑπερλέπτους τῶν ἀπολαύσεων, εἶνε ἀδύνατον διὰ κυβερνήσεις οἰκονόμους, ἡ δὲ θεατρικὴ Σχολὴ τῆς Πετρουπόλεως καταναλίσκει ποσὰ ἀμύθητα.

Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν, ὅτι πρὸς παράστασιν ἑνὸς μόνου δραματικοῦ χοροῦ «τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραὼ» ἐδαπανήθησαν ὑπὲρ τὸ ἓν ἑκατομμύριον φράγκων. Εἰς τὴν τελευταίαν πρᾶξιν ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὀκτακόσιαι ὅλαι χορεύτριαι.

Ὅλα τὰ κοράσια ἀπὸ τῆς ἑξαετοῦς μέχρι τῆς ὀκταετοῦς ἡλικίας ἀποδέχεται ἡ διοίκησις τῶν θεάτρων, ἀρκεῖ νὰ εἶνε ὁπωσοῦν ὡραῖα, συντηροῦνται δὲ δαπάναις τοῦ Κράτους μέχρι τῆς ἡλικίας δεκαεπτὰ ἐτῶν, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναλόγως τῆς δεξιότητος καὶ ἱκανότητος αὐτῶν ἀναλαμβάνουσι διάφορα πρόσωπα μᾶλλον ἢ ἧττον σπουδαῖα, ἢ κατατάσσονται ἁπλῶς εἰς τὴν φάλαγγα τῶν λοιπῶν γεανίδων, τῶν μὴ καθ' αὐτὸ ὀρχηστρίδων.

Εἰς τὴν θεατρικὴν σχολὴν εἶνε δεκτὰ καὶ μειράκια, εἰ καὶ πολὺ τῶν κορασίων εὐαριθμότερα.

* * *

ΑΙ ΑΝΩΝΥΜΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

Ἰδοὺ ἓν διδακτικώτατον μάθημα διὰ τοὺς χαλκευτὰς ἀνωνύμων ἐπιστολῶν, οἵτινες συχνάκις δυστυχῶς μένουσιν ὅλως ἀτιμώρητοι.

Γαλλικόν τι πλημμελειοδικεῖον ἐξέδωκεν ἐσχάτως ἀπόφασιν ἄκρας μὲν αὐστηρότητος, ἀλλ' ἐπιδοκιμασθεῖσαν ὑπὸ σύμπαντος τοῦ κόσμου, ἥτις θέλει συνετίσῃ μεγάλως τοὺς ἀθλίους ἐκείνους, οἵτινες οὐδαμῶς διστάζουσι νὰ διασπείρωσιν ἀπανταχόσε δι' ἀνωνύμων ἐπιστολῶν τὴν ὕβριν καὶ τὴν συκοφαντίαν.

Ἐρνέστος τις Χ. . . . κατηγορηθεὶς ὅτι διὰ τοῦ μέσου τούτου τῶν ἀνωνύμων ἐπιστολῶν διεταράξε τὴν ἡσυχίαν διαφόρων οἰκογενειῶν, καὶ ἐξύβρισε γυναῖκας, ὧν ἡ θέσις καὶ ἡ ἄκρα τιμιότης διέψευδον ὑπαινιγμοὺς δυσφήμους, οὓς μόνον ἡ ποταπότης καὶ ἡ μαχθηρία ἦτο δυνατὸν νὰ προκαλέσωσιν, ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ πλημμελειοδικείου ἔνοχος τοῦ ἀποδιδομένου αὐτῷ πλημμελήματος, καὶ κατεδικάσθη εἰς 5 ἐτῶν φυλάκισιν, εἰς 1000 φράγκων πρόστιμον, καὶ εἰς δεκαετῆ ἀπώλειαν τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων. Ω.

ΕΞΗΚΟΝΤΑ ΩΡΑΣ

ἐντὸς τοῦ ὕδατος.

Ὁ πλοίαρχος Βέππ, ὁ φήμην ἐκτακτον ἀποκτήσας, ἀφότου διέβη κολυμβῶν τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης, κατώρθωσεν ἐσχάτως καὶ ἄλλο νέον, ἔτι μεῖζον κατόρθωμα. Ἀρχομένου τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, τὴν δεκάτην πρωϊνὴν ὥραν τῆς Δευτέρας κατῆλθεν ἐντὸς ἑνὸς κάδου τοῦ ἐν Λονδίνῳ ἰχθυοτροφείου, καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν ἑσπερινὴν ὥραν τῆς Τετάρτης. Συνέβη δὲ τοῦτο ἐνώπιον πλήθους θεατῶν ἀπειραρίθμων.

Οἱ τῇ δεκάτῃ Μαρτίου εἰς τὸ ἰχθυοτροφεῖον εἰσελθόντες θεαταὶ ἦσαν ὄχι ὀλιγώτεροι τῶν δεκακισχιλίων.

Ὁ πλήρης ὕδατος κάδος, εἰς ὃν κατῆλθεν ὁ πλοίαρχος, ἔχει 12 ἕως 13 μέτρων μῆκος καὶ 7 πλάτος, τὸ βάθος δὲ τοῦ ὕδατος εἶνε 2 μέτρων. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐφημερίδων ἐνήργουν ὡς αἱρετοκριταί. Ὁ πλοίαρχος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ὕδατος ἅπαξ τοῦ ἡμερονυκτίου καὶ νὰ διατρίψῃ ἐκτὸς αὐτοῦ ἡμίσειαν ὥραν. Χρῆσιν ὅμως τοῦ δικαιώματος τούτου ἔκαμεν ἅπαξ μόνον τὴν τρίτην, καὶ ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὸ ὕδωρ, ἀφοῦ διέτριψεν ἐκτὸς αὐτοῦ εἴκοσι μόνον λεπτά. Καθ' ὅλον δὲ τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ πειράματος τούτου ὁ πλοίαρχος εἶχεν ἀρτιστα, καὶ ὁ ἐπαγρυπνῶν ἰατρὸς οὐδέποτε ἐλάβεν ἀφορμὴν νὰ παρέμβῃ. Κατὰ τὴν ἐν τῷ ὕδατι διαμονὴν αὐτοῦ ὁ πλοίαρχος βέππ ἐτρέφετο μὲ τεμάχια λεπτοκοπημένα κρέατος, μὲ αὐγὰ βραστά, μὲ ζωμὸν, τεῖ καὶ καφέν. Ἀπέβαλε δὲ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀριθίου κατὰ τὴν 10 ἑσπερινὴν ὥραν τῆς 10 Μαρτίου, ἐν ἄκρᾳ ὑγείᾳ, ἐπευφημοῦντος μανιωδῶς τοῦ παρισταμένου ἀπειραρίθμου πλήθους. Κυρία Σ'

Νοημοσύνη καὶ ἀγαθότης

ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

Νέος τις σπουδαστής, μέλλων νὰ δώσῃ ἐξετάσεις εἰς μάθημα, οὗτινος ἡ δυσκολία προήρχετο ἐξ ἀντικειμένου καθαρῶς μνημονικοῦ, ἀνέγνω καὶ ἐπανέγνω τὸ βιβλίον οὕτως, ὥστε ἔπαθε ὀλόγωσιν τῶν ὀφθαλμῶν. Νὰ ἐξακολουθήσῃ πλέον ἦτο ἀδύνατον, καὶ ὅμως ἐκ τούτου τοῦ ζητήματος ἐξήρτητο τὸ μέλλον του.

Εἰς μάτην διήρχετο κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος τὸ δωμάτιόν του, δοκιμάζων ν' ἀπομνημονεύσῃ τὸ μάθημά του (εἶχε δὲ τὴν ἕξιν νὰ μελετᾷ γεγωνυῖα τῇ φωνῇ), ἐντελῶς καλὰ δὲν κατώρθωνε νὰ τὸ μάθῃ. Ἀπελπὶς λοιπὸν ἐρρίφθη εἰς τὸ ἀνάκλιντρόν του.

Αἴφνης ἀπὸ τὸ πέταυρον, ὅπου ἵστατο ψιττακός τις, ὁ μόνος του σύντροφος, ἀκούεται φωνή, ἥτις ἀρχίζει καὶ λέγει ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὅλον τὸ μάθημα χωρὶς ἓν λάθος, καὶ χωρὶς ἕνα δισταγμόν. Τὸ ἀξιόλογον ζῷον, ὡς ἐὰν συνηθάνθη τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς του, ἔκαμεν ὅ,τι καὶ ὁ σπουδαστὴς ἐπὶ 15 κατὰ σειρὰν ἡμέρας. Ὁ σπουδαστὴς ἔδωκε λαμπρὰς ἐξετάσεις.

* * *

ΒΑΦΗ ΤΩΝ ΟΦΘΑΛΜΩΝ

Πότε λοιπὸν θὰ παύσῃ ἡ πρόοδος αὕτη τῆς τέχνης τοῦ κάλλους; Ἔχομεν μέχρι τοῦδε χρῶμα κατὰ βούλησιν, κόμην κατ' ἀρέσκειαν, ὀδόντας κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μας. Ἀπὸ τοῦδε δυνάμεθα νὰ παρατείνωμεν ἐπ' ἄπειρον καὶ τὴν νεότητα. Ἰδοὺ σήμερον ἀνακάλυψις ὑπερβαίνουσα πᾶν ὅ,τι εἴδομεν μέχρι τοῦδε. Ἐπιστήμων τις Γερμανὸς εὗρε τὸ μέσον νὰ βάπτῃ ὅπως θέλει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ζῴων καὶ ἰδίως τῶν ἀνθρώπων. Εἰς ἀπόδειξιν δὲ τῆς βεβαιότητος ὧν ἐπαγγέλλεται, καὶ τῆς ἀθωότητος τῶν μέσων του, συμπεριάγει μεθ' ἑαυτοῦ μίαν γαλῆν, ἕνα κύνα, ἕνα πίθηκον καὶ ἓν ζεῦγος μαύρων, οἵτινες ἐχρησιμευσαν εἰς τὰ πειράματά του, καὶ φέρουσιν ἐφ' ἑαυτῶν ἀναμφισβήτητα τὰ μαρτύρια τῆς τέχνης του. Τοῦ μὲν πιθήκου ἡ ἶρις εἶνε κιτρίνη ὡς τὸ χρώμιον, ἡ τῆς γαλῆς ἐρυθρὰ χρυσομηλίνη, καὶ ἡ τοῦ κυνὸς ῥοδόχρους.

Ἀλλὰ τὰ πλέον ἀξιοσημείωτα δείγματα τῆς ἀληθῶς ὑπερφυοῦς ταύτης τέχνης εἶνε ὁ μαῦρος καὶ ἡ μαύρη.

Ἀμφότεροι οὗτοι φέρουσιν ὀφθαλμοὺς ἀπολύτως ἀσυναρμόστους. Καὶ ὁ μὲν ἄρρην φέρει τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν μέλανα ὡς ὁ ἔβενος, τὸν δ' ἕτερον κυανόχρουν ὡς ὁ οὐρανός. Ἡ δὲ μαύρη, οἷον θέλουσα νὰ ὑπερβῇ τὴν περίφημον ἡρωΐδα τοῦ Βαλζάκ, *Την χρυσόφθαλμον κόρην*, ἔχει τὸν μὲν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἀργυροειδῆ, τὸν δ' ἀριστερὸν ἀστινοβολοῦντα λάμψιν ὅλως χρυσοειδῆ.

Ὁ Γερμανὸς ἰατρός, ὅστις ἔκαμε τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην, βεβαιοῖ, ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶνε τὰ πειραματικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὅ,τι αὐτὸς ἀποκαλεῖ *οπτικὴν μεταλλαγήν*. Τ*

Γνῶμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιοῦ.]

458.

Αἱ περὶ τοῦ ἀνθρώπου κρίσεις τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν πλειότερον, ἢ αἱ ὑπὲρ ἑαυτοῦ κρίσεις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου.

459.

Πολλὰ φάρμακα θεραπεύουσι τὴν ἐκ τοῦ ἔρωτος ἀσθένειαν, οὐδὲν ὅμως εἶναι ἀνεπισφαλές.

460.

Πάντως ἀγνοοῦμεν τὸ τί τὰ ἡμέτερα πάθη ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς νὰ πράξωμεν.

461.

Τὸ γῆρας εἶδος εἶναι τυράννου, ἀπαγορεύοντος ὅλας τὰς ἡδονὰς τῆς νεότητος, ἐπὶ ποινῇ θανάτου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Βολταῖρος εἶπέ ποτε πρὸς τὸν Ἰωσὴφ Βερνέ· «Σεῖς, κύριε Βερνέ, θὰ μεταβῆτε εἰς τὴν ἀθανασίαν! Ἔχετε τὰ σταθερώτερα χρώματα!»

— Τὰ χρώματά μου δὲν ἔχουν καμμίαν σύγκρισιν μὲ τὴν μελάνην σας, ἀπεκρίθη μετριοφρόνως ὁ διάσημος καλλιτέχνης.

* * *

Ἔμπροσθεν τοῦ φωτογραφείου τοῦ κ. Μωραΐτου:

— Ἀ! νὰ ἡ φωτογραφία τοῦ βουλευτοῦ**

— Τί ὁμοιότης! Νομίζεις ὅτι θὰ μιλήσῃ.

— Φευγεὶ, φίλε μου!

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ὁ πρὸ μικροῦ ἀποθιώσας Γάλλος συγγραφεὺς Μιρεκοὺρ ἐδημοσίευσέ ποτε ἐν τινι φιλολογικῇ ἐφημερίδι βιαιότατον ἄρθρον κατ' Ἀλεξάνδρου Δυμᾶ, τοῦ πατρός, οὗ τινος ὁ υἱὸς ἀγανακτήσας ἔξειλεν ἀμέσως τοὺς μάρτυράς του πρὸς τὸν σατυρογράφον, διὰ νὰ τὸν ζητήσωσι λόγον.

— Ἔρχεσθε ἀπὸ μέρους τοῦ κ. Δυμᾶ, υἱοῦ; ἠρώτησεν ὁ Μιρεκοὺρ.

Κρούει τὸν κώδωνα, καὶ πρὸς τὴν προσελθοῦσαν ὑπηρέτριαν λέγει:

— Φέρε ἐδῶ τὸν υἱόν μου!

Ἡ τροφὸς ἐπανέρχεται προσάγουσα παιδάριον τετραετὲς ἢ πενταετὲς μὲ τὸ πρόσωπον κατάχρισταν ἀπὸ τὰ ζαγαρικά. Ὁ Μιρεκοὺρ στρέφεται τότε σοβαρώτατα πρὸς τοὺς ξένους του, καὶ «Κύριοι, τοὺς λέγει, εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ὁ υἱός μου ἔχει τόσην σχέσιν μὲ τὴν τιμὴν ἐμοῦ, ὅσην ὁ υἱὸς τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Δυμᾶ μὲ τὴν τιμὴν τοῦ πατρός του. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε ἀπαραίτητον τὰ πρόσωπα νὰ εἶνε τὰ αὐτά, ζητήσατε λόγον ἀπὸ τοῦτον».

—

Μικρὸς ὁρισμός:

Μηδενισμός: Ἡ φυλλοξήρα τόπου, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἄμπελοι.

ΙΩΝΑΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Ἡ κερδοσκοπία ἐνίοτε δὲν ἔχει νὰ κάμῃ παρὰ ὀλίγα τινὰ βήματα, ὅπως ἀποδῇ ἐν τῶν πολλῶν εἰδῶν τῆς κλοπῆς.

*** Ἐν τῇ θλιβερᾷ ἀριθμητικῇ τῆς ἡλικίας οἱονδήποτε πολλαπλασιασμὸν καὶ ἂν κάμῃς, οὐδέποτε θὰ κατορθώσῃς νὰ κάμῃς τὸν πολλαπλασιασμὸν: *δὶς εἰκοσιέν*.

*** Εἶνε συμφορώτερον νὰ θεωρῆταί τις πολλάκις ὡς εὐφυής, παρὰ νὰ ἦνε πράγματι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ᾳ Ὁ Γλάδστων εἶνε ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ ἥρως τῆς ἡμέρας. Οὐδέποτε οὐδεὶς ἄλλος πολιτικὸς διήγειρε τοσαύτας ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκδηλώσεις ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πρὸς αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἐπιστελλομένων συγγραφηφίων γραμμάτων τοσοῦτον ὑπερηύξησεν ἐπ' ἐσχάτων, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ δηλώσῃ ὅτι δὲν δύναται πλέον νὰ ἐπιστολογραφῇ, αἰτεῖται δὲ συγγνώμην ἅτε μὴ δυνάμενος νὰ ἀπαντᾷ κατ' ἰδίαν πρὸς τὰ ἐπιστελλόμενα αὐτῷ ἀπειράριθμα γράμματα.

ᾳ Ἐκ τῶν 237 νέων μελῶν τῆς ἐνεστώσης ἀγγλικῆς Βουλῆς, 150 εἶνε ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, 52 εἶνε νομικοί, 44 δικηγόροι, 30 στρατιωτικοί, 2 ναυτικοί, 3 πρώην διπλωμάται, 6 δημοσιογράφοι, 7 μηχανικοί, 5 τραπεζῖται, 2 ζυθοπῶλαι, 3 ἰατροί, 6 ἐνοικιασταὶ κτημάτων, 4 τυπογράφοι, οἱ δὲ λοιποὶ κτηματίαι, ὑπάλληλοι, βαρῶνοι καὶ υἱοὶ εὐπατριδῶν. Πλουσιώτατος τῶν βουλευτῶν εἶνε ὁ ὑπουργὸς Χάρτιγκτων, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ δουκὸς τοῦ Δεβονσάϊρ, ἔχων περὶ τὰς διακοσίας χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν ἐτησίαν πρόσοδον μόνον ἐκ τῆς ἐγγείου αὐτοῦ περιουσίας.

ᾳ Τὸ 1879 ἔτος ὑπῆρξεν ἐν τῶν κερδαλεωτάτων διά τινας Ἀμερικανοὺς κερδοσκόπους, οἵτινες ἦσαν ἤδη ἑκατομμυριοῦχοι.

Τὰ κέρδη τοῦ ἔτους 1879 ἦσαν διὰ τὸν Βενδερβίλτ 150,000,000 φράγκων· τὸν Τζαϋ Γοὺλδ 75,000,000· τὸν Ροῦσσελ Σαϊτζ 50,000,000· τὸν Σίδνεϋ Δίλλον 50,000,000· Ἰάκωβον Ρ. Κήνε 40,000,000. Ἀτυχεῖς τινες πτωχοί, κερδήσαντες 3 καὶ 4 ἑκατομμύρια μόνον, δὲν εἶνε ἄξιοι σημειώσεως. Ὅθεν καὶ ἂς διέλθωμεν ἐν σιωπῇ τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

ᾳ Ὁ διάσημος Αὐστριακὸς χειροῦργος Βίλλροθ ἐξετέλεσεν ἐσχάτως ἐπὶ παρουσίᾳ πολυαρίθμων σοφῶν καὶ ἰατρῶν ἐγχείρησιν δυσκολωτάτην καὶ κινδυνωδεστάτην, τὴν τομὴν τοῦ οἰσοφάγου. Ὁ πάσχων ἦτο νεανίας εἰκοσιενὸς ἐτῶν, καταπιὼν πρὸ τριῶν μηνῶν τεμάχιον καουτσοὺκ, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ ἄκρον ἦτο προσηρτημένον ἐλατήριον. Τὸ ἐλατήριον τοῦτο εἶχεν ἐμπηχθῇ εἰς τὸν οἰσοφάγον καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξαχθῇ ἐκεῖθεν. Ἄλλος τρόπος ἐξαγωγῆς τοῦ ἐλατηρίου δὲν ὑπῆρχε παρὰ τὴν τομὴν τοῦ οἰσοφάγου. Ἡ ἐγχείρησις αὕτη ἐπέτυχε, καὶ ὁ πάσχων ἐσώθη.

ᾳ Παλαιοπώλης τις τοῦ Λονδίνου κατέχει σήμερον τὸ κρανίον τοῦ Κουφουκίου! Τὸ κρανίον τοῦτο εἶνε ἐκτεθειμένον πρὸς πώλησιν, ἀλλ' ἀγοραστὴς δὲν εὑρίσκεται. Πῶς τὸ κρανίον τοῦτο κατήντησεν ἕως εἰς τὸ Λονδῖνον; Ἰδοὺ τὸ πῶς. Ὅτε τὸ κρανίον τοῦτο εὑρέθη ἐν τοῖς θεριοῖς ἀνακτόροις τοῦ αὐτοκράτορος, ἦτο χρυσόδετον καὶ ἀδαμαντοκόλλητον. Ἡ ἀξία του ἀνέβαινεν εἰς 250,000 φράγκα. Οὕτως ἔχον τὸ κρανίον τοῦτο ἐδελέασε κατακτητὴν, ὅστις ἐπροτίμησε νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸ ἄλλην τινὰ μικρὰν θέσιν ἐν τῇ σκευοθήκῃ του.

Ἐν ἔτει 1862 τὸ κρανίον ἔλαμπεν ἐν δείγματί τινι τῆς παγκοσμίου Ἐκθέσεως, ὅπου οἱ θεαταὶ τὸ ἐθαύμαζον ἐκστατικοὶ ἐνώπιον αὐτοῦ, O very beautiful (ὦ, πολὺ ὡραῖον!) λέγοντες. Ἔκτοτε φεῦ! οἱ μὲν ἀδάμαντες οἴχονται, τὸ δὲ κρανίον, ἐπανελθὸν εἰς τὴν φυσικήν του κατάστασιν, δὲν ἑλκύει πλέον ἐφ' ἑαυτοῦ εἰμὴ τὰ μειδιάματα καὶ τὰ σκώμματα τῶν θεωμένων.

Ἐπὶ τέλους ὁ Κουφούκιος ἦτο φιλόσοφος, καὶ βεβαιότατα θὰ βλέπῃ ἄνωθεν τὸ πρᾶγμα τοῦτο μειδιῶν...

ᾳ Γάλλος καθηγητὴς ἐλέγχων τὰς κυρίας αἵτινες, παραμελοῦσαι τὰς τοῦ ἰδίου αὐτῶν φύλου συνήθεις ἀσχολίας, ἐπιθυμοῦσι καὶ ἐπιζητοῦσι βαθμοὺς καὶ διπλώματα τῆς φιλολογίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἔγραψε κατ' αὐτὰς τὰ ἑπόμενα· «Αἱ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτες ὁσημέραι βραχύνονται, ἐν ᾧ τοὐναντίον τῶν ἀνδρῶν τὰ ἐνδύματα γίνονται μακρότερα. Αἱ νεάνιδες ἱππεύουσι, γυμνάζονται, φριτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς κολυμβητικῆς, τῆς σπαθασκίας, τῆς ἐπὶ σκοπὸν βολῆς. Τὰ θέατρα ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν δραμάτων καὶ τῇ διακοσμήσει τῆς σκηνῆς οὐδόλως πλέον προσέχουσι μὴ προσκρούσωσιν εἰς τὴν γυναικείαν αἰδῶ.

»Ἡ Βουλή, τὰ δημόσια μαθήματα καὶ τὰ καφενεῖα αὐτὰ βρίθουσιν εὐμόρφων φοιτητριῶν, ἃς ἡ πρὸς τὴν πολιτικὴν, ἡ πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἡ πρὸς τὰ ποτὰ ἀκάθεκτος κλίσις παρασύρει εἰς τὰς παραλίας ταύτας τὰς διαφόρως φιλοξένους. Ὁ συχὼν καπνίζει ἐνώπιον των, τῇ ἀδείᾳ αὐτῶν βεβαίως, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ παράκλησιν αὐτῶν. Ὦ! αἱ νεάνιδες εἶνε ὥριμοι εἰς πᾶσαν τοῦ βίου περιπέτειαν, εἰς πᾶσαν φαύλην συντροφίαν τοῦ σχολείου τοῦ κόσμου, εἰς πᾶν ἀνδρικὸν ἔργον καὶ ἐπάγγελμα. Ἡ γυνὴ ἀφίνει τὴν τάξιν της, ἐγκαταλείπει τὴν οἰκίαν καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτῆς, καὶ τρέχει ἐπιζητοῦσα τὴν πύρβην τῶν ἐξετάσεων καὶ τῶν διαγωνισμῶν! Ἀπὸ τῆς γαλλικῆς γλώσσης προβαίνουσιν εἰς τὴν λατινικὴν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἑλληνικήν. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάττῃ μὴ ἡ ὁρμὴ των τὰς ὠθήσῃ καὶ πέραν ἔτι, εἰς τὴν ἑβραϊκὴν τοῦ Ρενὰν καὶ εἰς τὴν σανσκριτικὴν τοῦ Βουρνούφ. Ἀλλὰ τότε, θὰ εἴπητε, τί θὰ γείνῃ ἡ οἰκία ἡμῶν; Ἀδιάφορον τί θὰ γείνῃ, ἂς κλείσῃ, τί τὴν θέλομεν, ἀφ' οὗ ἔχομεν ἤδη γυναῖκας πεπαιδευμένας καὶ αὔριον θὰ ἔχωμεν ἴσως, τίς οἶδε, καὶ θηλυκοὺς βουλευτὰς καὶ ὑπουργούς!»

ᾳ Ὑπελογίσθη ὅτι αἱ κατ' ἔτος δαπάναι τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης ἀνέρχονται εἰς 11,657,000,000. Ἐὰν ληφθῇ μονὰς ἡ γερμανικὴ μάρκα, ἡ διάμετρον ἔχουσα 0,024 μέτρου, ἡ καλοσσιαία ἐκείνη ποσότης μαρκῶν, παρ' ἀλλήλαις τεθειμένων, θὰ ἐξετείνετο εἰς 279,768,000 μέτρων, θὰ ἠδύνατο δὲ νὰ κυκλώσῃ ἑπτάκις τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν, ἥτις ἔχει περίμετρον 40,000,000 μέτρων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πάχος τῆς μάρκας εἶνε 1 1|2 ὑποχιλιόμετρον, τιθεμένων τῶν μαρκῶν ἐπ' ἀλλήλων, θὰ ἐσχηματίζετο ὕψος 17,500,000 μέτρων, ἤτοι 17,500 χιλιομέτρων, ἐν ἄλλοις λόγοις τέσσαρες ἀργυραῖ στῆλαι, ἔχουσαι ἑκάστη τὸ ὕψος τοῦ ὄρους Μὸν Βλὰν (4,442 μέτρα).

ᾳ Ἐσχάτως ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις ἐν βαθεῖ γήρατι καὶ ἐσχάτῃ πενίᾳ ὁ ἀρχαιότερος ἴσως τῶν παρ' ἡμῖν συμβολαιογράφων, ὁ Ἀναστάσιος Μαυροκέφαλος, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ μακαρίτης Ν. Αφαγούμης γράφει τὰ ἑπόμενα ἐν τῇ γλαφυρᾷ περιγραφῇ τοῦ Ναυπλίου ἐν ἔτει 1827, τῇ περιεχομένῃ ἐν ταῖς «Ἱστορικαῖς ἀναμνήσεσιν» αὐτοῦ. «Καθωραΐζε δὲ τὰ πέριξ τῆς πλατείας καὶ ἕτερόν τι πνευματικώτερον, ἡ παρουσία λέγω ἀναφορογράφων, οἵτινες, κατασκηνοῦντες περὶ τὴν σκιερὰν Πλάτανον, ἠκροῶντο ἡγεμονικῶς τοὺς προσερχομένους καὶ ἔγραφον, ζηρίζοντες τὸν χάρτην ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ γόνατος, ἀναφορὰς καὶ ἄλλα ἔγγραφα. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ τότε ἀναφορογράφοι ἐπεῖχον καὶ συμβολαιογράφων καὶ δικηγόρων τόπον. Πάντων ὅμως ἐξεῖχεν ὁ ἐκ Καισαρείας Ἀναστάσιος Μαυροκέφαλος, αὐτὸς ὁ καὶ σήμερον περιφερόμενος εἰς Ἀθήνας ὡς ζῶν μνημεῖον τῆς ἁπλοϊκότητος, τῆς πενίας καὶ τῆς σπαργώσης ἐνεργείας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ ἐξεῖχε διὰ τὰ πρεσβεῖα τοῦ ἐπαγγέλματος, τὴν ἀνωτέραν ἀξίαν, τὴν περὶ τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ συντάττειν εὐχέρειαν καὶ τὴν χρῆσιν λέξεων καὶ φράσεων ἀρχαιοτύπων ἢ περιέργως συνυφασμένων.

ᾳ Καθ' ὃν τρόπον τὸ δρᾶμα ἐν Ἀθήναις ἀνεπτύχθη ἐκ τῶν ἑορτῶν τοῦ Διονύσου, οὕτω καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς θέατρον ὀφείλει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ καὶ γένεσιν εἰς διαφόρους τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τὸν μεσαιῶνα πελετὰς, ὧν τινες ἐνιαχοῦ σώζονται ἕως τὴν σήμερον. Ἐν τῇ ἄνω Βαυαρίᾳ ὑπάρχει κωμόπολις, ἧς οἱ κάτοικοι εἶνε ἅπαντες ξυλογλύφοι καὶ θαυμασιώτατοι ἠθοποιοί· παγηγυρίζουσι δὲ κατὰ τὴν ἔναρξιν ἑκάστης δεκαετηρίδος τὰ λεγόμενα «Πάθη», ἤτοι μελοδραματικὴν παράστασιν τοῦ βίου, τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ ὑψηλοῦ καὶ εὐρυτάτου παραπήγματος· ποιοῦσι δὲ τοῦτο οὐχὶ φιλοτεχνίας ἢ κερδοσκοπίας χάριν, ἀλλ' ἵνα πληρώσωσιν εὐλαβῆ εὐχὴν, ἣν πρὸ ὀκτὼ ἑκατονταετηρίδων εἶχε ποιήσει ὅλη ἡ κοινότης ἐπί τινος φοβεροῦ λοιμοῦ. Τὰ τῆς παναγύρεως κανονίζει αὐτὸ τὸ δημαρχεῖον· συμμετέχουσι δὲ αὐτῆς μόνοι οἱ κάτοικοι. Εἰς τὴν σκηνὴν παρέρχονται 700 ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία. Ὑπόθεσις τοῦ δράματος εἶνε αὐτὰ τὰ παλαιὰ μυστήρια ὡς ἐτελοῦντο κατὰ τὸν μεσαιῶνα. Τὸ θέατρον εἶνε ἀσκεπές, ἡ δὲ σκηνὴ παλαιοτάτη καὶ ἑκάστοτε κατὰ τὰς χρείας ἐπισκευαζομένη. Ἡ πρώτη παράστασις γενήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς κατὰ τοὺς Καθολικοὺς (17 Μαΐου) καὶ κατὰ τὰς ἑπομένας Κυριακὰς καὶ ἄλλας ἑορτασίμους ἡμέρας μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου. Ἐν συνόλῳ θὰ διδαχθῶσι 23 δράματα ἀπὸ τῆς ὀγδόης πρωϊνῆς ὥρας μέχρι τῆς πέμπτης μ. μ.

ᾳ Τὸ γαλλικὸν καὶ τὸ ἀγγλικὸν δημόσιον ἐπασχολεῖ μεγάλως δραματική τις δίκη, ἀποδεικνύουσα ποῖαι μεσαιωνικαὶ προλήψεις ἐπικρατοῦσιν ἔτι ἐν ταῖς τάξεσι τῆς γαλλικῆς ἀριστοκρατίας. Ὁ υἱὸς τοῦ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας Μουσούρου-πασσᾶ Παῦλος, νέος εὐειδὴς καὶ εὐφυὴς, λίαν γνωστὸς εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον τοῦ Λονδίνου, ἐγνώρισε πέρυσιν ἐν Παρισίοις τὴν δεσποινίδα Μαρίαν Ἰμεκοὺρ κληρονόμον οἴκου πλουσιωτάτου καὶ εὐγενοῦς καὶ συγγενῆ τοῦ μαρκησίου Γαλλιφὲ καὶ τοῦ δουκὸς Ὠδιφρὲ-Πασκιέ. Ἡ νέα ἠγάπησεν αὐτὸν περιπαθῶς καὶ ἀντηγαπήθη. Ἀλλ' ἡ μήτηρ αὐτῆς ἀντέστη πεισμόνως κατὰ τοῦ γάμου της μετὰ τοῦ Μουσούρου-βέη, ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι οὗτος δὲν ἦτο καθολικός, ἀλλὰ σχισματικός. Ὁ Μουσοῦρος-βέης ἐνώπιον τῆς ἀρνήσεως τῆς οἰκογενείας δὲν ἐπέμεινεν, ἀλλ' ἐπανῆλθεν εἰς Λονδῖνον. Ἡ νέα ὅμως ἐξηκολούθησεν ἀγαπῶσα αὐτὸν, καὶ ἀφοῦ εἶδεν ὅτι αἱ παρακλήσεις της δὲν ἴσχυον νὰ μαλάξωσι τὴν καρδίαν τῆς μητρὸς, ἀπέδρα τοῦ μητρικοῦ οἴκου μετὰ πι-

στῆς τινος θαλαμηπόλου, καὶ ἀφίχθη μετημφιεσμένη εἰς Λονδῖνον. Ὁ Μουσοῦρος-βέης, προσενεχθεὶς μετ' ἄκρας ἀβρότητος, ὡδήγησε τὴν νέαν εἰς ἓν τῶν πρώτων ξενοδοχείων καὶ συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ πατρός του συνεβούλευσεν αὐτὴν νὰ ἐπανέλθῃ πλησίον τῆς μητρός της. Ἀλλ' ἡ δεσποινὶς Ἰμεκοὺρ ἐδείχθη ἀμετάτρεπτος, καὶ ἐπομένως μετά τινας ἡμέρας τὸ νεαρὸν ζεῦγος ἐνυμφεύθη συνῳδὰ πρὸς τὸν ἀγγλικὸν νόμον ἐνώπιον τοῦ ληξιαρχείου τῆς Οὐεστμινστέρης. Ἄχρι τοῦ σημείου τούτου τὰ πράγματα οὐδὲν ἔχουσι τὸ ἔκτακτον. Ἀλλὰ μετά τινας ἑβδομάδας, ἐνῷ τὸ νεαρὸν ζεῦγος διήρχετο τὴν σελήνην τοῦ μέλιτος ἐν Πικαδίλλῳ, παρέστη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἄνθρωπός τις, ὀνόματι Ἰακὼβ, ὅστις, ἀφοῦ ἔχρημάτισε διευθυντὴς τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας ἐπὶ Ναπολέοντος, ἀπεπέμφθη καὶ ἵδρυσεν ἰδιαίτερον κατάστημα ἐξυπηρετοῦν ἰδιωτικὰς ἐρεύνας· εἶπε δ' ὅτι ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς κομήσσης Ἰμεκοὺρ, ὅπως συνδιαλλάξῃ αὐτὴν μετὰ τῆς θυγατρός της. Ἡ κόμησσα, προσέθηκεν, εἶνε λίαν ἀσθενὴς καὶ μεγάλως βασανίζεται ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τῆς θυγατρός της, μηδὲν δ' ἄλλο ἐπιθυμοῦσα ἢ τὴν εὐτυχίαν της, ἀναγνωρίζει τὸν τελεσθέντα πλέον γάμον, καὶ ἐπιθυμεῖ μόνον πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεώς της νὰ καθιερωθῇ καὶ δι' ἐπισήμου θρησκευτικοῦ γάμου ἓν τινι ναῷ τῶν Παρισίων. Ἡ κυρία Μουσούρου, γινώσκουσα καλῶς τὸν χαρακτῆρα τῆς μητρός της, ἐδίστασεν. Ἀλλ' ὁ σύζυγός της κατίσχυσε παντὸς αὐτῆς ἐνδοιασμοῦ, καὶ τὴν ἐπαύριον οἱ νεόνυμφοι ἀπῆλθον εἰς Παρισίους. Κατέλυσαν εἰς ἓν ξενοδοχεῖον καὶ εὐθὺς ἡ κυρία Μουσούρου ἔσπευσε μόνη εἰς ἐπίσκεψιν τῆς μητρός της. Παρῆλθον ὧραι πολλαὶ καὶ δὲν ἐπανήρχετο. Τότε ὁ σύζυγός της ἀνησύχησε καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τῆς πενθερᾶς του νὰ ζητήσῃ πληροφορίας. Ἀλλ' ἡ κόμησσα, ἥτις, ἐναντίον τῶν διαβεβαιώσεων τοῦ Ἰακὼβ, ἦτο ὑγιεστάτη, ὑπεδέχθη τὸν Μουσοῦρον-βέην ὑβριστικῶς, καὶ ἐκήρυξεν ὅτι ὁ γάμος τῆς θυγατρός της ἦτον ἄκυρος καὶ ἔμελλε ν' ἀκυρωθῇ ὑπὸ τῶν γαλλικῶν δικαστηρίων, καὶ ὅτι ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἡ νέα εἶχε κλεισθῆ εἰς ἓν μοναστήριον.— «Εἰς ποῖον μοναστήριον»; ἠρώτησεν ἠγανακτημένος ὁ Μουσοῦρος—βέης.—«Ἄπελθε νὰ τὸ εὕρῃς», ἀπήντησεν ἡ μήτηρ. Ἔκτοτε πράγματι ὁ δυστυχὴς γαμβρὸς κατέβαλεν ἐπὶ μῆνας ὅλους ὑπεραν θρώπους προσπαθείας, ὅπως ἀνακαλύψῃ εἰς ποῖον ἐκ τῶν ἀναριθμήτων γυναικείων μοναστηρίων τῆς Γαλλίας ἐκλείσθη ἡ σύζυγός του, ἀλλ' εἰς μάτην! Αὗται αἱ δικαστικαὶ καὶ ἀσυνομικαὶ ἀρχαὶ, ὧν ἐπεκαλέσθη τὴν σύμπραξιν, δὲν ὑπῆρξαν εὐτυχέστεραι, διότι τὰς ἐρεύνας τῶν παρακωλύουσι τὰ μοναστηριακὰ προνόμια. Καὶ οὕτως περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος, καὶ ἐν τῇ μᾶλλον πεπολιτισμένῃ πόλει τοῦ κόσμου, διεδραματίσθη μυστηριώδης ἀπαγωγὴ νεάνιδος, ἐξ ἐκείνων ἃς διστάζει τις νὰ πιστεύσῃ, ὁσάκις ἀναγινώσκει μεσαιωνικὰ χρονικά. Ἐν τούτοις ἡ περὶ ἀκυρώσεως τοῦ γάμου δίκη, ἣν ἐκίνησεν ἡ κόμησσα Ἰμεκοὺρ, διεξάγεται κανονικῶς ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων. Ὁ Μουσοῦρος-βέης, ὡς προκαταρκτικὸν ὅρον, ἐζήτησε νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ νὰ συγκοινωνήσῃ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ νὰ συνεννοηθῇ μετ' αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ αἴτησις ἀπεδρίφθη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.

Διάφορα λείψανα μεγάλων ἀνδρῶν ἐπωλήθησαν ἀντὶ ἀδροτάτης τιμῆς. Τῷ 1816 βαθύπλουτος λόρδος προσενεγκὼν ἑπτακοσίας τριάκοντα λίρας στερλίνας ἠγόρασεν ἕνα ὀδόντα τοῦ Νεύτωνος, καὶ τὸν ἔθεσεν ἀντὶ ἀδάμαντος ἐν τῷ δακτυλίῳ του. Τῷ 1835 ἐπωλήθη ἐν Παρισίοις ἀντὶ 1920 φράγκων ὁ πῖλος, ὃν ἐφόρει ὁ Ναπολέων κατὰ τὴν ἐν Ἐυλάου μάχην. Οἱ δύο κάλαμοι, δι' ὧν συνετάχθη ἡ ἐν Ἀμιανῷ συνθήκη, ἐπωλήθησαν ἀντὶ 500 φράγκ. Ἡ φενάκη τοῦ ἐπὶ εὐτραπελίᾳ περιωνύμου συγγραφέως Στέρν ἐπωλήθη ἐν Λονδίνῳ ἀντὶ 500 λιρῶν, ἡ τοῦ φιλοσόφου Καντίου ἀντὶ 200 φρ., ἡ βακτηρία τοῦ Βολταίρου ἀντὶ 500 φρ., ὁ ἐπενδύτης τοῦ Ῥουσσὼ ἀντὶ 950 καὶ τὸ ἀργυροῦν ὡρολόγιόν του ἀντὶ 500 φρ.

Τέλος δὲν ἔχουν αἱ ἐφευρέσεις.

Ἀγγέλλεται ἐκ Μονάχου, ὅτι μελομανής τις κατεσκεύασεν ἐσχάτως ὄργανον ἀπομιμούμενον θαυμασίως . . . τριάκοντα ἑπτὰ φωνὰς διαφόρων ζώων, ἀπὸ τοῦ βρυχηθμοῦ τοῦ λέοντος μέχρι τοῦ κλωγμοῦ τῆς ὄρνιθος. Ὅλα τὰ ζῷα τῆς δημιουργίας νομίζει τις ὅτι εἶνε ἐγκεκλεισμένα ἐντὸς τοῦ ὀργάνου τούτου. Πολλάκις τὸ ὄργανον τοῦτο ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν ἐνώπιον πολυαρίθμου ἀκροατηρίου, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν γένει οἱ συμπατριῶται τοῦ ἐφευρέτου δὲν ὑπεδέχθησαν τὴν ἐφεύρεσιν μεθ' ὅσης εὐνοίας ἦτο ἀξία, οὗτος μελετᾷ ν' ἀποδημήσῃ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ὅπου ἀναμένει αὐτὸν ἡ φήμη.

Ἀπομιμεῖται δὲ τὸ «ζωόφωνον» τοῦτο ὄχι μόνον τὰς φωνὰς τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην λαλιάν, καὶ εἰς τὸ τέλος πάσης παραστάσεως τὸ ὄργανον ἐκφωνεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ «Τιμὴ εἰς τὰς κυρίας».

Μεγαλιτέρα φιλοφροσύνη πρὸς τὸ γυναικεῖον φῦλον δὲν γίνεται!

Εἷς Ἀναγνώστης.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἐὰν ἐξ ἀπροσεξίας χυθῇ ἔλαιον εἰς τὸ πάτωμά σου, πλύνε πρῶτον μὲ ζέον ὕδωρ τὴν ἐξ ἐλαίου κηλῖδα, καὶ μετὰ τοῦτο χύσον ἐπ' αὐτῆς ἱκανὴν ποσότητα κηροῦ κιτρίνου τετηκότος. Ἐπανάλαβε δὲ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ χύσιμον τοῦ κηροῦ, μέχρις οὗ τὸ ἔλαιον ἀπορροφηθῇ ἐντελῶς.

Ἡ μέθοδος αὕτη εἶνε ὀλίγον μακρὰ ἀλλ' ἀλάνθαστος.

ΑΘΗΝΗΣΙ—ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ 15